

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

KANTOREN:

HOOPDBESTUUR } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574; in Nederlandsch-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO. Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

HEEREN EN KINDER KLEEDING

PEEK & CLOPPENBURG

KLEEDING NAAR MAAT

INHOUD: Boeatan. — De Indische Gala-Avond. — De Bestuurs hervorming voor Ned.-Indië. — Feuilleton. — Celebes uit een oogpunt van Landbouw en Nijverheid. — Filmdemonstratie te Büssum. — Persooverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Ind. Pers. Uit de Chin. Pers. Lit.-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Mededeelingen. — Mutaties van 9 tot 16 Nov. 1921.

BOEATAN.

Na een tijd van rust, gevolg van de oorlogsperiode en van den onvoldoenden vrede, is nu komen te verschijnen een dubbel jaarverslag, n.l. van 1919 en 1920. Het begint met het bericht van een niet vervulde hoop, geuit door mevr. van Limburg Stirum aan de presidente van „Boeatan“, mevr. van Beresteijn, toen de echtgenoot van den nu pas afgetreden Gouverneur-Generaal, vol belangstelling voor de Indische kunstvlucht, naar Buitenzorg vertrok en hoopte in het belang dier nijverheid iets tot stand te kunnen brengen in den geest als zij juist in Zweden had leeren kennen. Het bleek echter, dat gedurende de oorlogsjaren zooveel te doen viel voor de verzorging van velerlei andere belangrijke aangelegenheden, dat daarbij de kunstnijverheid in Indië telkens moest wijken.

Na herinnerd te hebben aan het warm gesteld artikel in de Nieuwe Courant van 21 Augustus van Emmy J. B., eindigende met het weergeven van den eind-indruk van haar jongste bezoek aan Boeatan, waar de Hollander gelegenheid vindt

om zich te verdiepen in het wonder der kunstnijverheid van onze Oost en onze West, om door dat alles iets dichterbij te komen tot het karakter en de beschaving van het volk, dat haar schiep en dat ons, in dit opzicht vooral, nog zoo verre staat. „Die gelegenheid te openen, is het doel geweest van de oprichting van Boeatan. Een groote zorg is het nu voor den Raad van Beheer, dat het werkkapitaal uitgeput raakt. Destijds werden van het nominaal aanvangskapitaal van f 30.000 niet alle aandelen geplaatst; door plaatsing der overblijvenden zou de zaak weer beter op gang kunnen komen. Zij is het waard, want wie daartoe bijdraagt, helpt het doel van Boeatan bevorderen en werkt dus indirect mede aan de versterking van den vriendschappelijken band tusschen Nederland en zijne Koloniën“, en dit verslag besluit dan met de bede tot allen, die er toe in de gelegenheid zijn: *Helpt Boeatan in het verder vervullen van haar veelzijdigen taak.*

Met de o.m. aan het verslag toegevoegde winsten verliesrekening over 1920 blijkt, dat dat jaar moest sluiten met een verlies van f 2950.49. De nota van toelichting bij de verantwoording over 1920 bevat het verblijvend bericht, dat een der aandeelhouders, die zijn naam niet vermeld wil zien, een krediet van f 5000 beschikbaar stelde om den aankoop van voorwerpen van Indische kunstnijverheid mogelijk te maken, den omzet in belangrijke mate te zien toenemen en voor Boeatan meer en grootere verliezen te voorkomen.

Daardoor en door de belangstelling van een handelsman te Batavia, den heer M. J. J. Meischke en voorlichting van het bestuurslid, den oud-Resident E. Maier en dank de belangstelling van de echt-

INDISCHE UITRUSTINGEN
VOORDEELIGST
ADRES:
AU BON MARCHÉ
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

ROBES

Uitgebreide collectie in wandel- en avond-toiletten, iedere week nieuwe modellen, laatste nouveautés van Parijs

GABARDINE JAPON vanaf f 49.-

DEN HAAG
8 Spuistraat 8

P. M. Broekmans - Koningsplein 16-18-20 ^{hoek} Heerengracht - Amsterdam

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Grootste en bekendste Huis van eerste klas Dames- en Heerenkleeding

Speciaal ingericht voor repatrieerenden

Kleeding naar Maat in één dag gereed

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN
Jansen & Tilanus
FRIEZENVÉEN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst”
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

H **Hammond School en COPIERINRICHTING** **S**
Terwenakker 11a - Tel. 3117 - Rotterdam
(Ruys' Handelsvereniging) beveelt zich
beleefd aan als oudste inrichting op
dit gebied voor de levering van correct
schrijf- en copieerwerk.
Strengste discretie verzekerd. 82

Huwelijks-Uitzetten
Uitrustingen voor Indië
Luiermanden

Door onze veeljarige practijk kunnen wij
U het beste leveren, in de meest kostbare,
maar ook in de eenvoudigste uitvoering.
Bij elke hoeveelheid leveren wij ook:
Lingerie - Bedlinens - Tafelgoederen
Huishoud- en Stukgoederen
Zichtzendingen, ook voor de Tropen, op
iedere aanvraag franco.

**Specialiteit: Tafel-, Bed-
en Huishoudlinens**
voor Hotels, Restaurants, enz.
Monsters op aanvraag

Firma A. NIJLAND
FABRIEK VAN WITTE GOEDEREN
ALMELO (Twenthe)

P. J. VEELO & Z^{NEN}
DEN HAAG
Lange Houtstraat 15^B :: Tel. H. 6655

.. WONING ..
INRICHTING

Behangerij Stoffeerderij

Terwijl Gij rust, werken Uw
..... advertenties voor U

genooten der nieuw-benoemde Gouverneurs van Suriname en Curaçao, die daarvoor reeds bespreking hielden met de leden der West-Indische Commissie van Oost en West, hoopte men nieuw leven de vereeniging in te blazen en vooral haren dreigenden ondergang tegen te houden.

Leden van Oost en West in het bijzonder en gij allen, die belang stelt, liefde hebt voor onze bezittingen van Overzee, verheugt de ijverige stichters van Oost en West en voormalige presidente, de onvermoeide mevrouw Van Beresteijn-Tromp, door de invulling van menig inschrijvingsbiljet voor één of meer aandelen van f 50, welk bedrag men desgewenscht ook als een schenking kan doen beschouwen.

Geeft blijk van uwe belangstelling, neemt den 25sten dezer waar wat de vereeniging wil en kan doen voor Indië en de Indische Nijverheid. Zoals het Weekblad reeds de vorige week heeft medegedeeld, zal dan in den Dierentuin alhier een Indische Gala-avond gehouden worden. Albert Frères heeft beloofd belangloos mooie trilbeelden te vertoonen. De Indische Vereeniging zal een levensbeeld van Indië geven met zang en dans. De heer Scheurleer heeft er zijn bekende fraaie gamelan voor toegezegd. De West-Indische commissie zal ook veel ten beste geven. Er wordt een loterij aan verbonden van f 1 per lot, waarvan de eerste prijs zal bestaan uit een prachtig Soemba-weefsel uit Boeatan. Waar reeds zooveel is toegezegd, in het bijzonder leden van Oost en West, toont u niet onverschillig. Komt dit alles zien en toont veel liefde voor Indië, zijne bevolking, zijne nijverheid, door gul dat te nemen, wat daar aangeboden zal worden.

De toegangsprijzen zijn zeer laag (zie achterstaande advertentie).

Van Hare Majesteiten de Koningin, de Koningin-Moeder, Z. K. H. den Prins en H. K. H. Prinses Juliana mocht Boeatan reeds menig blijk van belangstelling bekomen door veelvuldige bezoeken en eenige aankopen, zoowel bij de oprichting als later.

De Eere-Voorzitter van Oost en West,
C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK.

Fzuilleton.

Indië

in den spiegel van den Oceaan.

Beeld van Rust, Lijn en Kleur
door P. J. ZÜRCHER Jr.

x.

Een „vriendelijke” hoewel nog werkende vulkaan is onder meerdere de Papandajang in de Preanger-Regentschappen op Java. Voor de laatste maal ontketende hij zich in het jaar 1822; toen vonden drie duizend menschen den dood in de kokende modder, *lahar*, geheeten, en werden 40 desa's verwoest. Sedert bleef hij „vriendelijk” en de Tijd bouwde van lieverlede weer op, wat de vulkaan zoo gruwzaam had geteisterd. De Tijd heelt alle wonden, zegt men en zeker is men bij den aanblik van den fraai begroeienden berg geneigd dit te beamen. Toch levert een tocht naar den krater ook de bewijzen van het tegendeel, die een navrante visie schenken op de ruwe wijze, waarop de vulkaan, een eeuw geleden, heeft huis gehouden. Wij zullen de helling bestijgen, ten einde ons er van te overtuigen.

Een breed pad voert van Tjisoeroepan af er heen. Dichte plantengroei — als overal in de tropen — omzoomt den weg ter weerszijden, die aanvankelijk weinig helt. Langzamerhand treedt de verandering in. Het pad wordt allengs smaller en vangt meer te hellen aan. Er komt slingering in en reeds ont-

De Indische Gala-Avond.

De Indische Gala-avond, op Vrijdag 25 dezer in den Dierentuin te geven, belooft bijzonder aantrekkelijk te worden, ook door de toegezegde medewerking van de vereenigingen „Indische Club”, „Verbond van voor Indonesië studeerenden”, „Indologische Ver.” en last not least de Indische Vereeniging, wier midden twee Javaansche grooten het feest zullen opluisteren door dansen op een door hunaanlandgenooten bespeeld gamelan-orkest.

Zijn HoogEdelachtb. Mr. J. A. N. Patijn, burgemeester van 's-Gravenhage, heeft het Eere-voorzitterschap der Propaganda-Commissie aanvaard, terwijl het eere-comité bestaat uit:

- Den Minister van Koloniën en mevr. De Graaff
- Den Minister van Staat en mevr. Cort van der Linden.
- Mevr. van Leeuwen Waller.
- Den Oud-Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië A. W. F. Idenburg en mevr. J. B. van Heutsz.
- De Oud-Gouverneurs van Suriname W. D. H. Baron van Asbeck en mevrouw en G. J. Staal en mevrouw.
- De Oud-Gouverneurs van Curaçao J. de Jong van Beek en Donk en O. Helfrich.
- Generaal J. C. Snijders, Oud-Legercommandant.
- C. R. Bakhuizen van den Brink, Eere-voorzitter der vereeniging Oost en West en mevrouw en Gen. M. B. Rost van Tonningen, Oud-Voorzitter der vereeniging.
- Mevr. Ch. Ruys de Beerenbrouck-Van der Heijden.
- Mevr. van Deventer-Maas.
- Mevr. Rose-Mokwafer.

Het Propaganda-Comité bestaat uit:

- Mevr. G. van Beresteijn-Tromp, Voorzitster.
- C. P. J. Blok, Secretaris.
- F. van Peski, Penningmeester.
- V. F. J. Boumeester, Commissaris.
- Mevr. G. van Aalst-Koopman.
- Mr. J. H. Abendanon en mevr. Abendanon-Mardri.
- Mevr. M. Bär von Hammersweel-Koopman.
- De heer en mevr. van Bennekom-Jauzen.
- Mej. E. J. Belinfante.

waart men in de diepte bergplooiën, waarin dichte vegetatie de eenige stoffeering is. Meer en meer spitst het pad zich los, naarmate het voortslingert naar den top. De paarden, die niet geleid behoeven te worden, klimmen geduldig. Zij kennen het pad, waarlangs het ravijn hier en daar, moorddadig in wijde gaping, den bodem openrijt. De beesten trekken zich er niets van aan, alleen de menschen, die zij dragen, denken bij dien aanblik. De bosschen, bij den aanvang op gelijke hoogte, verliezen zich al meer en meer in de diepte, naarmate het pad klimt. Het is alsof zij wegzinken aan onze voeten; reeds te halver hoogte zijn ze naast den betreden weg verzonken en van het lage hout is niets meer te bespeuren. De weg stijgt en is tot een nauw pad geworden, waarop op vele punten, kleine steenblokken ordeloos verspreid liggen. Een enkele steenklomp van aanzienlijker afmeting ligt soms midden op het pad en maakt een omzichtige omtrekking noodzakelijk. Ook hierbij behoort men de paarden niet te leiden, zij kennen het pad en alle gevaren beter dan de berijder. Soms stijgt de weg dermate, dat men genoodzaakt is op den hals van het paard een steunpunt te zoeken, andermaals wederom gaat hij zoo steil afwaarts, dat men nagenoeg languit op den rug van het dier moet gaan liggen om zijn steun niet te verliezen. Op deze wijze slingert zich het pad in grillige wendingen naar den top voor, waar het zich in den krater zal storten. De bosschen zijn nu reeds geheel in de diepte verzonken. Wij blikken thans neer op de groen-wollige kruinen van het hooge hout, dat nog slechts kort geleden hooft boven onze hoofden een ondoordringbaar dak vormde. Plotseling hebben wij een ruim uitzicht gekregen. Den blauwen hemel zien wij thans boven ons en — ondanks de toenemende kilte, die in deze

PIANOHANDEL
P. MOSTERT
Reinkenstraat 16 DEN HAAG
Vakkundig Stemmen en Repareeren
Gereedmaken voor de Tropen

Centraal-Apotheek DE KOEDOE
Frederik Hendriklaan 166 Tel. S. 1053
ALLE RECEPTEN worden
tegen den laagst mogelijken prijs gereed gemaakt

Maatschappij van Brandverzekering v. h. Koninkrijk der Nederlanden

te 's-HERTOGE BOSCH

Opgericht 1838

DIRECTEUR: JHR. P. J. S. M. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — ADJUNCT-DIRECTEUR: JHR. P. J. O. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — COMMISSARISSEN: MR. H. J. VAN LEEUWEN, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. F. X. VERHEIJEN, Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. H. F. J. M. VAN ZINNICQ BERGMANN, Industrieel te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr., Directeur der Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering te Amsterdam. H. F. W. M. VAN BAER, Apotheker te 's-Hertogenbosch. CONSTANT M. J. H. TILMAN te 's-Hertogenbosch.

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL f 1.000.000.— — GERESERVEERDE BATEN OP ULTIMO DEC. 1920 f 786.057.93.

DE MAATSCHAPPIJ VERZEKERT ROERENDE EN ONROERENDE GOEDEREN, OP VASTE PREMIËN TEGEN BRAND- EN INBRAAK.

- Mevr. Broekveldt.
- Mevr. Boumeester-de Vos van Steenwijk.
- Mevr. van Eck.
- Zuster L. M. Hellemans.
- Mej. G. D. R. Heyting.
- Mevr. van der Houven van Oordt-Polones
- De heer en mevr. J. E. Jasper-Appel.
- Mevr. H. Kasteleijn-Beyerinck.
- Mevr. Kroesen-Nahuys.
- Mevr. Losecaatvermeer-de Wilde.
- Baronesse van Lynden-von Schmidt auf Altenstadt.
- De heer en mevr. E. Maier-de Riel.
- Mevr. E. Th. Nyenhuys-van Beusekom.
- Mevr. Pijnacker Hordijk-Alers.
- Mevr. van Putten-de Booy.
- Mevr. van Rappard-Rengers.
- Mevr. L. Romijn-Tückermann.
- De heer en mevr. J. D. Ros-Vrijman.
- De heer en mevr. Raedt van Oldenbarnevelt-larseveen.
- Mevr. J. Spanjaard-Calisch.
- Mevr. B. Soesman-van Aalst.
- Mr. W. Sonneveld.
- Jkvr. D. von Schmidt auf Altenstadt.
- Mevr. H. M. de Stuurs-van Daalen Wetters.
- Mevr. M. Treub-Groeneyk.
- Mevr. Verbroek-Maronier.
- Den heer R. Zuyderhoff.

De Bestuurshervorming voor Ned.-Indië.

Na eene met het oog op de belangrijkheid van het onderwerp uiterst korte beraadslaging werd met groote meerderheid van stemmen (57 tegen 24) in de vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 14 October j.l. het ontwerp-De Graaff hoofdzakelijk ongewijzigd aangenomen.

Oppervlakkig beschouwd, zou er alle reden bestaan om zich er over te verheugen, dat de wijziging van het Regeeringsreglement, waarin de met het ontwerp beoogde bestuurshervorming uitdrukking

vond, tot zoo weinig verschil van meening in de Tweede Kamer aanleiding heeft gegeven, ware het niet, dat de samenstelling van dit deel der volksverteenwoordiging weinig waarborg biedt voor een grondige en deskundige behandeling van de uiterst gewichtige koloniale vraagstukken, die bij dat ontwerp betrokken waren. Er bestaat in dit geval nog minder reden voor optimisme, nu het hierbedoelde wetsvoorstel van belangstellende en deskundige Indische kringen buiten de Kamer met zeer weinig instemming is begroet, hetgeen in het bijzonder aan het licht trad, toen door een comité, bestaande uit negentien personen, een den leden der Staten-Generaal aangeboden vlugschrift werd samengesteld, waarin eenige uittreksels uit hetgeen tegen strekking en inhoud van het wetsontwerp is aangevoerd, werden samengebracht. Door dat comité werd tevens in de Oranje-Sociëteit te 's-Gravenhage een bijeenkomst belegd voor een openbare bespreking van het meerbedoelde wetsontwerp. Op deze vergadering, voorgezeten door den oud-voorzitter van den Volksraad Dr. J. C. Koningsberger, werden de tegen het wetsvoorstel bestaande bezwaren ontwikkeld door Prof. Mr. J. H. Carpentier Alting, oud-voorzitter van de z.g. herzieningscommissie en voerden vervolgens eenige voor- en tegenstanders van het ontwerp het woord, die ten slotte door den heer Carpentier Alting werden beantwoord. Het Koloniaal Weekblad is niet de plaats om op het voor en tegen de bestuurshervorming aangevoerde verder in te gaan, terwijl een volledige vermelding daarvan te veel plaats zou innemen. De belangstellende lezers zullen daarvan trouwens reeds in hoofdzak door de dagbladen op de hoogte zijn gesteld.

Wanneer wij desniettemin hier van een en ander melding maken, dan geschiedt dit alleen, omdat wij er ons van overtuigd houden, dat alles, wat kan strekken om de in Nederland ook omtrent de politieke aangelegenheden van Indië aanwezige geringe belangstelling op te wekken, door de leden van Oost en West, ongeacht hun persoonlijke denkbeelden daaromtrent, ten volle wordt gewaardeerd.

onverwacht een der dieren luide begint te hinniken en weigert verder te gaan. Een der koelies komt ons te hulp bij de pogingen om de oorzaak daarvan te doorgronden. Meneer, zegt hij, het paard ruikt den vulkaan en nu is hij angstig geworden. Inderdaad, zoo is 't. Het dier heeft den zwavel geroken.

Wij blijven stijgen. Het lage hout, naast ons, is verdwenen en voor ons, op korten afstand in de hoogte, ontwaren we, na den laatsten bocht te hebben genomen, den krater. Een conglomeraat van witte steen, waarlangs zwart-vuile walm-strepen schaduwen, als van vurige tongen die er aan gelekt hebben. Als eene verblindende voor de oogen ligt daar voor ons — nu vlak nabij — die helwitte steen-massa te gloeien in de felle zon. De donkerblauwe hemel, waarin geen enkele plooi te bespeuren valt, koepelt zich er verrassend overheen, in scherp contrast, en verzacht het wreede van dit schouwspel eenigszins. Moddervelden, terzijde van het steenachtige pad, geven een treurig beeld van „het leven”, dat op deze hoogte gedijen kan. Het eenige „leven” trouwens, want alle plantengroei is hier onmogelijk. In deze troosteloze woestenij, waar geen vogel ooit zich waagt, en zaden, met den wind medegevoerd, nimmer tot ontkiemen komen, kan niets leven.

De dreuning is inmiddels tot donder aangegroeid. Als men de oogen sluit, zou men zich een oogenblik in onze gewesten kunnen wanen, waar, op een warmen zomerafavond, het onweer niet van de lucht is. Dan, eindelijk, de krater, welken wij kunnen binnentreden, wijl de N.O.-kraterwal bij de eruptie van 1822 gedeeltelijk is bezweken. De enorme klompen steen liggen er nog in dezelfde wanhopige wanorde verspreid. Er binnen getreden, gaat onze blik rond. Een oorverdoovend geraas legt ons het zwijgen op. Ginds ontsnappen stoomdampen aan den bodem,

Firma AUG. SAVELKOUL

Heerenkleeding naar Maat

Indische Uitrustingen

BATAVIA - BANDOENG - SEMARANG - SOERABAYA
AMSTERDAM, Singel hoek Heiligeweg.

Vraagt geïllustreerden Catalogus

Dans-

Instituut

B. STERNFELD

Leerling v. h. Instituut Jacques Dalcroze te Genève

Koningin Emmakade 133 Tel. M. 3348
'S-GRAVENHAGE

Onderwijs in

Modern Dansen

alsmede in

Klassiek,

Plastiek

en Rhythmische

Gymnastiek.

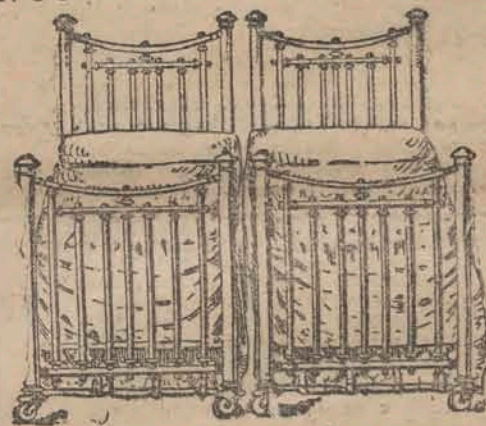
W. J. M. SIMONIS

voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.

GRONMARKT 34, over de Prinsstraat.

TELEFOON H. 2120

DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn geopend van 8¹/₂—12¹/₂ en van 2—7 uur.

Adverteeren doet verkoopen

Het soliedste en goedkoopste adres

voor Gepantserde Hut- en Mailkoffers

is bij J. JACOBS, Weimarstr. 213, DEN HAAG

Reisartikelen en Lederwaren

Het beste Engelse Rijkswiel de Rutge-Whitworth
Het beste Hollandsche Rijkswiel de Hima
Vertegenwoordigers voor DEN HAAG
Fa TIMMERMAN & Co.
Tasmanstraat 147 Pletterijstraat 170
Telefoon H. 7356 154 Telefoon H. 8742

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuifabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-Gravenhage

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Leden aan.

Behalve GOED BROOD

wordt U een dividend

van 5 0/0 gewaarborgd.

124

HESSELS & MAK

Valeriusstraat 44 - DEN HAAG - Tel. H. 3730

Iste klas Fabrikaten Confectieschoeisel
Nuis Iste rang voor Luxe-
en Orthopaedisch Schoeisel naar maat 15

Protectie van voornaamste H. H. Medici hier te lande

ACADÉMIE DE DANSE MODERNE N. DE PARMENTIER

BEZUIDENHOUT II DEN HAAG

Aanvang der privat- en clublessen medio October. Desgewenscht worden ook lessen ten huize der families gegeven. Aan onze academie is voor dit seizoen verbonden

ANGÈLE SYDOW

Leerares v. h. Conservatorium R'dam

onder wier persoonlijke en artistieke leiding Privat- en Clublessen in Rhythmische Gymnastiek, Klassieke en Karakter Dansen worden gegeven.

Spreekuren dagelijks BEZUIDENHOUT II van 11-1, van 2-4 en van 6½-7½ uur. Prospectus op aanvraag.

DE GROOTSTE KEUZE GRAMOPHONES EN PLATEN Merk HIS MASTER'S VOICE
bij **WILLEM SPRENGER.**
PASSAGE 46. Agent der Gramophone Comp. Ltd. DEN HAAG
STEEDS HET NIEUWSTE!! Tel: 3778. STEEDS HET BESTE!!

Celebes uit een oogpunt van Landbouw en Nijverheid.

(Slot).

Hoogst interessant is hetgeen spreker ons vertelt van de van kust tot kust reikende inbuigingszone van de Sadangmonden tot de Tjenranamonding in de Golf van Bone, hierop neerkomende, dat al het water van het reusachtige Sadangstelsel gedwongen wordt te stroomen naar het westelijke deel van de inbuigingszone aan straat Makassar, de streek van Pinrang en Djampoea. Het hier aanwezige rivieren-complex voert ontzaglijke watermassa's af, welke tot overstromingen aanleiding geven, met achterlating van slik, dat het terrein ophooft.

De economische gevolgen van dezen toestand in het gebied van de rijst, de djagoeng, de tabak en de indigo zijn voor de landbouwende bevolking van groote beteekenis. Immers op de vruchtbare gronden, welke in den drogen tijd langs de meerarmen droog komen, bouwt de bevolking de snel-groeiende, in drie à vier maanden rijpende maïs, waarvan de uitvoer tot 60.000 ton kan groeien bij een lang genoeg wegblijven van den regen, terwijl bij het te vroeg invallen van de regens alles verloren is, de daaraan grenzende rijstvelden voor een goed deel verdrinken en ook de indigo-oogst bedreigd wordt. Spreker doet het eenige heilzame middel van inpoldering aan de hand met stoomgemalen en indijking van de Tjenrana met de bandjirbekkens. Als gevolg hiervan zal voor rijst, maïs en indigo een terrein van 148.920 bouws beschikbaar komen.

Uit een oogpunt van den grooten landbouw verdient in de eerste plaats vermelding de uitgebreide klappercultuur, die in de vlakten van dit geheele gebied, met bijzonder goeden uitslag, bijna uitsluitend door de Inlanders wordt gedreven. Het eiland Celebes schijnt, volgens spreker, wel bij uitnemendheid het land voor deze cultuur te zijn en de rijke uitkomsten, tot f 5 en meer per boom, maken van het eiland een der rijkste uitvoergebieden van het kostelijke copra-product (in het jaar 1913 30.000 ton).

waaruit zij met zooveel kracht worden geperst, dat men onwillekeurig geloof aan een waterketel van reusachtige afmeting, die in den grond, verdekt, is opgesteld. Vervaarlijk sissend en fluitend, dat de ooren doet tuiten, wordt de stoom den grond uitgedreven. Vlak er naast borrelt grauwe modder uit den bodem op, onvermoeid, als in kookhitte. Een der leden van het gezelschap prikt met een stok in den grond en gelijktijdig wel uit de ontstane opening modder-substantie op. Weer verder trilt de bodem onder de voeten. Zwaveldampen, geel-grauw van kleur, dwarrelen onvast op. De zon speelt met ze, doch het is een somber spel, een spel zonder vreugde en het doet denken aan een begraaftplaats op een regenachtigen dag. Het is hier alles even luguber en onophoudelijk is het of een kille doodsdadem langs ons trekt. Het doet een huivering ontstaan, die tot angst overgaat. Want onverpoosd buldert de vulkaan voort. Het oorvlies-pijnigende gesis en gefluit en de onvast rondtrekkende zwaveldampen, die nu eens zich verwijderen, om het volgende oogenblik regelrecht op u af te komen en dreigen te zullen verstikken, zij alle wekken de meest angstige gedachten in u op. Vooral, nu ge weet, dat het onder uw voeten één barnende gloed is van eeuwig vuur, dat iedere seconde de brooze oppervlakte, waarop ge staat, kan doen splijten. Want de modder is heet; de stoom ontsnapt aan kokend water onder deze oppervlakte en het heldere water van de beek, die ginds stroomt, is zwavelhoudend, reden waarom de paarden het niet dronken, niet tegenstaande hun brandenden dorst.

Deze hel is verschrikkelijk met zijn eeuwigen donder, zijn modderbronnen en sulfatorenwerking, van welke men den oorsprong niet begrijpt, doch wel de aanwezigheid constateert. Het is een mysterie

In het Lompo Batang-complex gedijt een superieure soort koffie, een cultuur, die door de Inlandsche bevolking geheel wordt gedreven (uitvoer in 1919 ruim 2100 ton). Bizardere vermelding verdient de Boengi-koffie uit het Quarles-gebergte. Maar toch zal een Europeesche cultuur, bij gebrek aan groote uitgestrekte, aaneengesloten complexen, een eerste eisch voor den grooten landbouw, in de genoemde productiegebieden niet wel mogelijk zijn.

Spreker meent ontkennend te moeten antwoorden op de vraag: of in het besproken gebied van Zuid-Celebes plaats is voor andere groote cultures? Het best zou daarvoor z.i. nog geschikt zijn het Zuidelijk deel van het Lompo Batang-complex. Daar is dan ook een combinatie van Makassarsche kooplieden, onder voorlichting van het hoofd van de Afdeeling Landbouw-economie, een onderneming begonnen nabij Borong Rappoa, ten Noorden van Boeloemba en door een goeden weg daarmee verbonden.

In elk geval zullen de kustvlakten beschikbaar moeten blijven voor den rijstbouw, welke daar bij voldoende regenval uitnemende resultaten oplevert. Voor de bevoeling dier bouwterreinen is grootte van ongeveer 10.000 bouws nabij Maros zijn thans de z.g. Bantimoeroeng-werken gereed gekomen. Dit ingrijpen van de Regeering in het belang der Inlandsche bevolking was door de noodzakelijkheid geboden, daar Celebes nog in 1914 een hoeveelheid van 600.000 ton rijst voor de volksvoeding moest invoeren.

Naar de meening van spreker bevat dit deel van Celebes uit een landbouwkundig oogpunt de factoren — maar dan ook de zeer gunstige — om te worden een bloeiende Inlandsche Agrarische gemeenschap, met als hoofdproducten: rijst, maïs, klappers, koffie, tabak (uitvoer in 1913 ongeveer 400 ton), sesamzaad, aren, suiker, kemirienoten en een weinig kapok.

Over de door het Mijnwezen ingestelde mijnbouwkundige onderzoekingen, door den mijningenieur Abendanon in „De Indische Mercur” van 1921, bldz. 130, zoo scherp gecritiseerd, is de heer van Vuuren niet best te spreken. Met intonatie van stem slingert spreker den dienst van 's Lands mijnen in

en dat mysterie, in dit afschuwelijke doodenhuis, dat overal van verderf spreekt en nergens een rustpunt biedt aan het oog, zweept tot ongekenden stilten angst op. Een hevig verlangen, om van dit alles verlost te worden, welt op in hem, die zich hier gevangen voelt. Hij wil er uit, tot elken prijs. Weg..... uit dit infernale leven, waar geen Leven denkbaar en bestaanbaar is, anders dan dat van den vulkaan, die hier, op deze misdeelde plek van de aarde, overpermachtig regeert en alleen dood en verderf te brengen vermag. Het is om krankzinnig te worden binnen die witte muren, tusschen welke de echo's van den donder en den vervaarlijken heksenketel, die onder ons te zieden staat, bij voortduring worden weerkaatst, de een na den ander in niet onderbroken regelmaat, dag en nacht, jaar-in jaar-uit, thans reeds sedert honderd jaren, zonder eenige rust van beteekenis.

Als de zon in den krater schijnt en men het terrein, waarop de afschuwelijke misdaad van de toekomst wordt voorbereid, kan overzien, de verstikkende zwaveldampen ontwijken kan..... grijpt ontzetting ons aan. Hoe verschrikkelijk moet het daar dan wel zijn, als eenmaal de nacht zijn duisterste kleed over den krater heeft gespreid en — in den regentijd — het hemelwater bij stroomen er in wordt geworpen en het bliksemlicht één ondeelbaar moment er langs flitsend, den witten kraterrand tot een reusachtige spookgestalte doet opflikkeren, om daarna in de diepste duisternis onder te gaan.....

(Wordt vervolgd.)

Genua en Marseille

Geregelde Koeriersdiensten.
voor passagiers.

REISBUREAU LINDEMAN.

's-Gravenhage

Arnhem Groningen Utrecht

Firma B. SCHOEMAKER

Engelsche Kleermakerij

29 WESTEINDE DEN HAAG 124

Richmond Regenjassen

Adverteeren doet verkoopen.

CORN. VAN DER SLUIJS
BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.
ALLEEN NOORDEINDE 162^A. **TEL 4782.** **DEN HAAG.**

verdient, terwijl zij de beste bestaanskanen bieden voor een inheemsche ijzerindustrie).

Bijzonder belangrijk is hetgeen spreker ons vertelt van de aanwezigheid van uitgestrekte bosschen van damarboomen, die tot ware woudreuzen gedijen in den bodem, bestaande uit de verweeringsproducten van peridotietgesteenten. Trouwens, over onze geheelen Archipel schijnen de damarboomen aan deze peridotieten gebonden te zijn.

Malili is de grootste producent van het veel gezochte damarproduct, dat door de Sadang Toradja's, hier in dienst van Chinese handelaars, in de bosschen gewonnen wordt en uitgevoerd via Makassar (uitvoer in 1919 ruim 7000 ton). Uit het oogpunt van den grooten landbouw beteekent dit gebied nog zeer weinig en kan die in de toekomst ook niet tot ontwikkeling komen, in tegenstelling van het hiernaast gelegen gebied, n.l. de vlakte om den kop van de Golf van Bone, waar voor landbouwdoeleinden, naar sprekers meening, het beste deel van Celebes ligt.

Reeds hebben enkele vooraanstaande mannen uit onze groote cultures een syndicaat gevormd, hetwelk sedert als gevolg van de ingetreden malaise moest ontbonden worden, mede uit overweging, dat het niet wel geoorloofd is het oog te richten op Celebes, waar het veel gunstiger gelegen Sumatra nog zoovele ontwikkelingsmogelijkheden biedt.

Spreker's gevestigde opinie is, dat de wereldligging van Celebes ten aanzien van het meer en meer ontwakende verre Oosten, van China, Japan en Australië en ten slotte West-Amerika, dit eiland zeker niet in ongunstiger positie dan Sumatra zal doen verkeeren.

De vlakte om den kop van de Golf van Bone met hare welderige behossing eigent zich uitermate voor den landbouw, hetgeen, naar spreker ons mededeelt, ook ten volle werd bevestigd door een deskundige verkenning van het wd. hoofd van de Afdeling Landbouw-economie, Dr. Pekelharing, die deze streek geschikt acht voor laagland-cultures, met name: rubber, klappers, koffie, sisal en manilla.

Sinds November 1918 zijn vooral in Masamba door drie groepen hier aanvragen ingediend tot een gezamenlijke oppervlakte van 15.000 H.A., een gebied door een uitnemenden verkeersweg doorsneden, die Palopo weldra met Malili zal verbinden. Van dezen weg wordt nu reeds gebruik gemaakt door de paardenhandelaars van Bone, die de draagpaarden leveren voor het Damar-bedrijf te Malili.

Waar, zooals spreker ons heeft aangetoond, de economische centra van Celebes gezocht moeten worden in het Maliligebied en in de vlakte om den kop van de Golf van Bone, zullen zich ook daarheen de stamlijnen van het verkeer moeten richten.

In verband met de ontwikkelingsmogelijkheden van Zuid-Celebes, met als basis de klappercultuur en voor de voeding de rijst en de nauw daarmee verbonden Europeesche olie-industrie, moet, volgens spreker, het tracé voor de stamlijnen loopen van Makassar met zijn prachtig geentilleerde zeehaven, waaraan reeds miljoenen zijn ten koste gelegd, over Pare-Pare door de inbuigingszone, over Soengkang en Pompanoea naar de Oostelijke kustvlakte, welke bij Siwa bereikt wordt, om dan weder door die vlakte Noordwaarts te gaan naar Palopo, Wotoe en Malili. Met de mogelijkheid van verlening in die richting is dan ook door den samensteller van het verkenningsrapport der S.S. rekening gehouden.

Niettemin zegt spreker ons, dat men het tracé heeft gekozen over de Westelijke keten van Tanete naar Manori Wawo, om zoo Soengkang te bereiken, waardoor een veel duurder aanleg het gevolg zal zijn — immers een berglijn — terwijl men in de vlakte had kunnen bouwen van Soengkang de Walanaevlakte in.

Zooals bekend, is de aanleg reeds begonnen en wel van Takalar uit over Makassar naar Maros,

Voor de verdere mede belangrijke conclusiën van het rapport verwijzen wij naar het in „De Indische Mercur” binnenkort te verschijnen stenografisch verslag van de voordracht.

Dans-Instituut NICK H. WISSE
 Gediplomeerd Dansloeraar
LANGE BEESTENMARKT 108-110, DEN HAAG
Club- en Privaatlessen
 in de Moderne Dansen
 Privaatlessen aan Heeren met medewerking van Dame (assistente).
 Inlichtingen dagelijks van 2-4 en 7-10 uur.

..... Vereeniging voor
Correspondentie-Onderwijs
 Goedgekeurd bij Kon. Best. 25-10-1912

Een **uistekende** gelegenheid voor hen, die in Indië wonen en studeeren willen, biedt de **Vereen. voor Corr. Onderwijs**

Technische Cursussen: Ambachts, Machinisten, Zeevaartonderw., Werktuigkunde, Electro-Techniek, Bouwkunde, Teekenakten.

Handelskursussen: Boekhouden, Handelscorrespondentie, Schoonschrijven, Stenografie.

Talen: Moderne-, Oude-, Handelstalen, (Spaansch, Maleisch, enz.)

Wiskunde, Opleiding Examen, Ambachten en Beroepen, enz.

Opleiding akten L.O. Wiskunde, Boekhouden, Talen, Teekenen, Landbouwkunde.
 Opleiding akten M.O. Wiskunde (K en Kv), Boekhouden (Kxii), Talen (Fransch, Duitsch, Engelsch), Teekenen (Ma t/m Mk), Werktuigkunde (Kii), Zeevaartkunde (I), Schoonschrijven (N).

Honderden Geslaagden.

Adm.-Adres: Koninginneweg 177
AMSTERDAM - Tel. Z. 6560

Wist U
 dat wij drukken het Tijdschrift
NEDERLANDSCH INDIË OUD EN NIEUW.

En ook
 het bekende blad van Architect
ED. CUYPERS
HET HUIS OUD EN NIEUW

Dit bewijst
 dat wij naast Handelsdrukwerk ook
 eerste klas Kunstdruk kunnen ver-
 vaardigen.

N.V. Drukkerij ten Hagen
 Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

MAISON H. SIMONS
 Mantel- en Costuummagazijnen 159
HEULSTRAAT 13 naast „Boeatan”
 en **NOORDEINDE 17a.**

zijn steeds voorzien van het
NIEUWSTE op het gebied van
DAMESKLEEDING

Goede pasvormen. Solide Stoffen. Billijke prijzen.

het gezicht, dat hij blijft voortgaan met ouderwet-
 sche, incidenteele onderzoekingen, waarbij het voor-
 al ontbreekt aan voldoende geologisch inzicht, ge-
 baard aan een bijna misdadige minachting voor
 hetgeen anderen, zeker niet minder ter zake des-
 kundigen vinden. Het is zeker een harde beschul-
 diging, welke wij geheel voor rekening van den
 spreker moeten laten, maar zij geeft toch te denken.

Bij zooveel conservatisme steekt, naar spreker's
 oordeel, gunstig af de nieuwe dienst voor Water-
 kracht en Electriciteit, waaraan het te danken is,
 dat de ingenieur van Bosse in staat is gesteld uit-
 gebreide onderzoekingen in te stellen naar de mo-
 gelijkheid van de exploitatie van waterkrachten in
 het besproken gebied. Door samenwerking met het
 Encyclopaedisch Bureau beschikte die dienst over
 de zoo onmisbare gegevens, v.n.l. uit een land- en
 volkenkundig oogpunt. De ingenieur van Bosse voer-
 de door een stuw in de rivier en een tunnel van 3700
 M. het water tot op ongeveer 900 M. boven de zee,
 waar het door een huisleiding van 1200 M. met een
 prachtig verval naar een krachtstation gevoerd kan
 worden, dat slechts 8 K.M. van de kust in de Golf
 van Mandar gelegen is, met een minimum vermogen
 door den dienst van Waterkracht en Electriciteit
 op 8000 P.K. gesteld. Het blijft natuurlijk het
 geheim van den heer van Bosse, voor welk doel hij
 dit krachtstation wenschl aan te wenden, maar spre-
 ker wil al dadelijk wijzen op de nabijzijnde kalk-
 steenreeks, terwijl mede in de toekomst een elec-
 trische verwerking van aangevoerde ertsen
 geenszins uitgesloten is. De kostbare onderzoekin-
 gen naar kolen in de Westelijke kustvlakte nabij
 Pangkadjene (f 75.000 in de twee jaren), door het
 Mijneuzen ingesteld, hebben weinig hemoedigende
 uitkomsten opgeleverd.

In hooge mate belangwekkend is de beschrijving
 van het gebied van Midden-Celebes, die de heer van
 Vuuren ons geeft, aan de hand van de onderzoe-
 kingen van Abendanon. Wij zijn hier in het groote
 graniet-massiefgebied van den middenmoot van het
 eiland. Het strekt zich uit — en spreker demon-
 streert het ons op de kaart — van de lijn Masamba-
 Mamoejoe in N.-N.-O. richting tot over den ge-
 heelen Noordelijken arm, waarmede het naar het
 Oosten omhuigt en ten slotte in de Minahassa over-
 dekt wordt door de vulkanische producten, welke
 daar den bodem vormen.

Abendanon noemt dit geheele gebied, voorzover
 betreft Midden-Celebes, het Molengraaffgebied.
 Aansluitende aan het in Oostelijke richting aan
 het nagenoeg even uitgestrekte Fennemagebergte,
 zoo genoemd naar den bij het onderzoek van het
 Possomeer, jammerlijk verdronken mijningenieur
 Fennema, strekt zich ten Zuiden van deze massie-
 ven de mooie vlakte om den kop van de Golf van
 Bone uit.

Spreker weidt nu verder uit over den grooten
 waterrijkdom en de enorme beteekenis van dit ge-
 bied uit een oogpunt van waterkracht, in verband
 met de ontdekking van rijke ijzerertsvelden in het
 Verbeekgebied. Genoemde mijningenieur zelf
 eeft in twee uitnemende voordrachten voor deze
 maatschappij op de groote beteekenis van de ont-
 dekking dezer ijzerertsvelden gewezen. Zie „De In-
 dische Mercur” van 1918, bldz. 919 e. v. en bldz.
 553 e. v. In het later verschenen rapport van den
 medert overleden heer Koomans wordt de voorraad
 erts in het Laronaveld gesteld op 370 miljoen ton
 (waarvan 10.9 miljoen stukerts), met een gemid-
 deld ijzergehalte van 50 pCt. Naast deze ijzerertsen
 komen door het geheele gebied chromeritsen voor,
 welke groote beteekenis door Abendanon in ge-
 noemde voordrachten uitvoerig werd aangetoond,
 terwijl mede ter aangewezen plaatse de mogelijk-
 heid is aangetoond van de exploitatie der aanwezige
 nikkelertsen, waarvoor de omstandigheden op Cele-
 bes gunstiger schijnen dan b.v. op Nieuw-Caledonië,
 welk erts het Celebeserts de meeste overeen-
 komst vertoont. Een der conclusiën van het rap-
 port luidt, dat een ontginning der ijzerertsvelden
 van Midden-Celebes, die uitsluitend zou bestaan uit
 afscheep van ertsen naar buiten, geen aanbeveling

NAAML. VENNOOTSCH.
Bredasche Luxebroodfabriek
B R E D A.

Parkhotel
 van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
 Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
 Centrales Verwarming, Electricisch Licht, Baden,
 Rustige ligging.
LIFT.
 Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Maison van Wijk
 Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
UITZENDING VAN DINERS vanaf f 1.00
 Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
 Dejeuners, Dinners en Soupers.
125 KOUDE EN WARME SCHOTELS. J. H. M. KOETS

Hotel-Café-Restaurant
„Boschhek”
 Tel. B. 606 DEN HAAG

Modern ingericht Hotel
Centrale Verwarming
Warm- en Koudwaterleiding
Kegelbanen Tennisbanen
Garage met werkplaatsen

Dagelijks van 6 tot 10 uur
DINER.

Voor Hotelgasten en Bezoekers
 heeft „Boschhek” **Luxe Auto's**
 disponibel.

C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZULLEN MET
 POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
 uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland”
 te Gouda.

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
 Garantie voor gave overkomst.

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS.
WIJNHANDEL
 Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
 Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw
 Piet Heiplein, Tel. {1587
 {1588
 Bijkantoor: DEN HELDER,
 Hoofdgracht 37, Tel. 83.

terwijl op de begroting van 1921 weder 2.180.000
 gld. zijn toegestaan voor het tracé, dat tot Tanele
 is bepaald.
 Gedurende de na de voordracht gehouden be-
 spreking kwam nog ter sprake de merkwaardige
 lijn van Wallace, die, zooals bekend, door hem ge-
 trokken werd tusschen Lombok en Soembawa en
 Noordelijk, Westelijk van Celebes, tusschen dit
 eiland en Borneo, door de Straat van Makassar
 loopt en de Indische Archipel verdeelt in een Aus-
 tralisch en een Aziatisch gewest. Deze lijn is ook
 marquant, omdat zij den Indischen Archipel in een
 stabiel en een labiel gedeelte verdeelt.

Spreker deelt ons mede, dat hij juist deze demar-
 catielijn van Wallace, zooveel door geleerden aan-
 gevochten, tot het onderwerp van behandeling in
 het eerste hoofdstuk van zijn monografie over Ce-
 lebes gemaakt heeft. Hij heeft haar volledig gere-
 habiliteerd, vooreerst omdat die lijn door de Straat
 van Makassar een dieptelijn is van 2000 M., die
 inderdaad de grens van het Aziatisch continent, in
 de Borneobank liggende, vormt.
 Vinden wij aan gene zijde van Straat Makassar
 op Java, Sumatra en Borneo overwegend de zure
 eruptiva — Sumatra zit vol met graniet — rechts
 van die Straat treden de basische eruptiva, zoowel
 als de diabatische op, zoodat ook in dit opzicht de
 lijn van Wallace een zuivere scheiding vormt en
 zulks eveneens met de dieren het geval is.
 Met de vermelding dat Celebes een arm houtland
 is, zooals spreker op zijn vele reizen door het eiland
 heeft kunnen constateeren, eindigt hij zijn leerzame
 voordracht, die door de talrijke toehoorders met
 groote belangstelling werd gevolgd.

Het is o.i. een voorrecht om naar een voordracht
 van den heer van Vuuren te mogen luisteren, die
 met veel enthousiasme voor het onderwerp, dat hij
 ten volle beheerscht, zijn hoorders weet te boeien,
 nu weder met zijn deskundige beschouwingen ten
 aanzien van het eiland Celebes, waaromtrent het
 groote publiek zoo weinig is ingelicht.
 Hij heeft ons duidelijk gemaakt, dat door de
 gunstige wereldligging van Celebes dit eiland ons
 nog in de toekomst zal verrassen door zijne veel-
 zijdige ontwikkelingsmogelijkheden.

In zijne beschouwingen weet hij een climax te
 leggen, als hij ons de feiten voorlegt, welke dit
 eiland eenmaal aan de hoogste verwachtingen zul-
 len doen beantwoorden, mits de Hollandsche ener-
 gie aan alle malaise, zooals thans in ons Indië
 heerscht, het hoofd weet te bieden en zij niet terug-
 deinst voor aan alle actie noodwendig verbonden
 moeilijkheden en teleurstellingen.

Wij meenen hiermede te mogen volstaan hoezeer
 wij ons ook bewust zijn in een overzichtelijke weer-
 gave te kort te zijn geschoten.
 Wij verwijzen daarom ten slotte onze lezers voor
 alle bijzonderheden naar het in „De Indische Mer-
 cuur” binnenkort te verschijnen stenografisch ver-
 slag van de voordracht en van het daarop gevolgd
 debat.

A. R. v. O.

Filmdemonstratie te Bussum.

Den 12en November had in „Concordia” te Bussum
 een demonstratie plaats met films van het Koloni-
 aal Instituut, uitgaande van de Ver. „Oost en
 West”, — de tweede in 1921.

Z. Exc. de oud-Gouverneur-Generaal Van Heutsz,
 zoomede 15 leden van „Oost en West” hadden een
 uitnodiging ontvangen om met hunne introducee's
 den avond bij te wonen.
 De zaak was in den morgen reeds uitverkocht.
 Bij deze groote belangstelling van de zijde van het
 publiek valt het te betreuren, dat de Electricische Cen-
 trale dien Zaterdagavond niet bij machte bleek de
 mooie films van het K. I. voldoende te belichten.
 De films: Djatiboscultuur, Huwelijksfeesten
 te Tjiamis, Serimpidans, Buitenzorg met 's Lands
 plantentuin, Rubbercultuur en Batikken, volgde
 iedereen, jong en oud, met gespannen aan-

Grand Hotel Restaurant „ALLARD”
 Kruiskade 32 - ROTTERDAM - Telef. 12692
*Alle Kamers zijn voorzien van Koud-
 en Warmwateraanleg.*
Huis van den 1sten Rang

dacht, en telkenmale weerklonk dan ook een spoor-
 taan en daverend applaus. De film: Inlandsche
 School voor Meisjes viel bij de jeugd bijzonder in
 den smaak.

Het streven van de Ver. „Oost en West” om in
 fraaie filmbeelden Nederlandsch-Indië het Neder-
 landsche publiek nader te brengen, is ook dezen
 avond met succes bekroond geworden.

**Persoverzicht uit de Indische Bladen
 en Tijdschriften.**

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het Maleisch in den Volksraad.

Zooals men weet — aldus de *Sum. Post* van 14
 September o.m. — hebben reeds meerdere malen
 niet-Europeesche leden van den Volksraad hunne
 redevoeringen in het Maleisch gehouden. Ook zelfs
 heeft de ex-vice-president van den Volksraad, de
 heer Djajadiningrat, zulks een enkele maal met een
 bepaald doel gedaan.

Daar het gebruik van de Maleische taal in den
 Volksraad in de toekomst waarschijnlijk veelvul-
 diger zal worden, hebben eenige leden van den
 Volksraad en ook andere personen, aan den Volks-
 raad verbonden, de behoefte gevoeld zich het Ma-
 leisch beter eigen te maken. In verband daarmee
 heeft de huishoudelijke commissie van den Volks-
 raad een cursus in het Maleisch georganiseerd,
 welke geleid zal worden door den heer Kats.

Wij zien er een teeken des tijds in, al wijst het
 verschijnsel er nog niet direct op, dat de voertaal
 voor de beraadslagingen van den Volksraad bepaald
 het Maleisch zal worden.

De *Java-Bode* — van 15 Sept. — schaaft zich in
 een hoofdartikel geheel aan de zijde van den mi-
 nister, in 1918, die het wenschelijk vond uitsluitend
 het Nederlandsch als voertaal in den Volksraad te
 doen bezigen. De heer de Vries zegt o.a.: Zoolang
 de Nederlandsch-Indische Volksraad bestaat
 uit vertegenwoordigers van Nederlandsch-
 Indië, moet het Nederlandsch de voertaal
 blijven. Het is heelemaal niet noodig om het Volks-
 raad-personeel dure lessen in het Maleisch te geven,
 omdat enkele Inlandsche leden het beneden hun
 waardigheid achten zich in het Nederlandsch uit-
 te drukken. Men denke niet, dat ze het niet kunnen.
 Ze willen niet! Daar gaat het om.

De heer Schaap naar Aneta.

De heer Schaap is den 12en September als hoofd-
 redacteur van de *Java-Bode* afgetreden, in verband
 met de gewijzigde richting van dit blad gedurende
 zijn verblijf in Europa. De heer Schaap is thans op-
 genomen in den staf van *Aneta*.

In een afscheidsartikel deelt de heer Schaap in de
Java-Bode mede: Een verschil van meening met de
 eigenaren over de richting van het blad, heeft mij
 doen besluiten als hoofdredacteur af te treden.

Toegegeven moet worden, dat sinds jaar en dag
 de aandeelhouders zich niet met de door hem voor-
 gestane richting hebben kunnen vereenigen. Hij
 meende evenwel, dat de hoofdredacteur de richting
 van zijn blad heeft te bepalen en niet de aandeel-
 houders. Hij wil bovendien gaarne verklaren, dat
 hij bij zijn aftreden door de eigenaren op de meest
 faire en aangename wijze is behandeld.

't Moet er toch van komen!

Onder dit hoofd schrijft *Soc. Streven*: De holsje-
 wistische V. S. T. P. stuurt aan op een algemeene
 spoorwegstaking. Dekker trekt bijna onzichtbaar
 aan de touwtjes en Bergsma en Semaoen gaan den
 boer op om de massa op te ruien. Duidelijk ziet een
 ieder in dit drijven de hand van Moskou. Herrie is
 't eenige doel!

Vreeselijk zijn de gevolgen, die een algemeene
 spoorwegstaking met zich mee zou dragen. De wel-
 vaart van het gansche volk in al zijn geleidingen
 en lagen wordt er door bedreigd! Men fluistert, dat
 de Regeering eerst zal ingrijpen, wanneer de op-

= Indisch Restaurant =
Waroong Djawa
 Kortenaerkade 10 - DEN HAAG - Tel. 4882
Uitzending van Dinners

Tel. 4060 **MAISON VAN RIJN** Meer malen
- Haag - BEKROOND
CUISINIERS
Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
Dejeuners, Diners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
Varié, Mayonaises, Salades, Koude en
Warme Schotels, enz. enz.
Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Afdeeling INDISCHE KEUKEN

Uitzending van alle gewenschte Indische Schotels, bereid door speciaal geëngageerd vakkundig personeel,

Indische Menu's: f 2.- en f 3.- p. p.

Thuisbezorgd in verwarmde verzegelde Bussen.

ruing enig positief effect zal hebben. Wat onno- dig en te laat is!
„Er uit met de kerels!” ligt ieder weldenkend mensch op de lippen, „op 't oogenblik!”. Onze jong- ste residentie (Nieuw-Guinea) biedt bergruimte in overvloed! En dan zie de Regeering naar Holland! Kuyper heeft daar het monster de doodelijke pil loegediend! Wat daar kon, kan in Indië ook! Het algemeen belang eischt, dat voor nu en voor altijd het woord „spoorwegstaking” uit 't woordenboek wordt geschrapt!
Precies wat de Java-Bode drie weken tevoren op- merkte!

Verschil van inzicht.

Soemirat schelst ons in de Deli Crt. het beeld van de toekomst van den Inlander in het oog van vele vooraanstaande Nederlanders:

Ziet hoe dat strevende, vlijtige Inlandsche volk stroomt naar cultuurondernemingen en fabrieken. Het grootkapitaal heeft reeds vernomen van die arbeidslust.
Er heeft eene treffende samenkomst van belangen plaats tot wederzijds belang. Verneemt, hoe dat geld aangewend wordt tot den inkoop van Europeesche nijverheid. Iedere koelie heeft twee horloges, een wakker, twee hanglampen, twee spiegels, zes paar kousen, een paar bretels, een blauwe bril, een vulpenhouder, een kaastolp, een oliestelletje en een tandenborstel. Ongerekend de meubels, welke aan tal van vaklieden een behoorlijk bestaan opleveren. De Inland- sche, smaakvolle kleeren zijn totaal afgeschafte. Allen gaan gekleed als nonnie's en toewans. Ontelbaar zijn de kranten- drukkerijen; iedere koelie is lid van minstens drie vak- vereenigingen. Overal navraag om door meer en intensiever werken méér geld te verdienen. Ontzettend wordt er ge- spaard. De S.-I. heeft overal filialen van spaarbanken; de eerste spoorwegen worden totaal beheerd door Inlanders.

Er zijn nog eenige Europeanen, doch boven den rang van Resident. Eenige Banken bezitten nog Europeesche directie- ren. De handel evenwel bloeit enorm en op de Buitenbezit- tingen vertoeven nog eenige Europeanen, welke cultuuronder- nemingen leiden met Inlandsch personeel, en die mogen aan- blijven als ze beleefd en niet veeleischend blijven. Ongeregeld- heden hebben nagenoeg niet plaats, omdat de Europeanen niet hunne ruwheid ontbreken. Dezen zouden bovendien door Inlandsche rechters zoo gestraft worden, dat verbaning er niets bij is.

Oosterlingen, vervolgt schrijver, zijn evenwel steeds zeer politiek van aard, ongevoelig voor di- verse invloeden en stilzwijgend. Een hogere amb- tenaar zal natuurlijk nooit te weten komen, wat de overgrote meerderheid van de miljoenen Inlanders van ons denkt. Hij gaat om met ondergeschikten, die het niet wagen anders te zeggen dan wat hij wil hooren en hogere Inlandsche ambtenaren doen dat niet, ten einde niet den naam te krijgen van tegen- werkende of passieve krachten te zijn. Bovendien wordt steeds gewezen op de noodige opgewektheid.

De Hollandsch opgevoede en voelende Inlander staat, voor zooverre hij in zijn milieu niet weder ge- zakt is, buiten het geestesleven van zijne land- genooten. Er zijn daarbij, die zich daarom liever vestigen in Nederland. Hunne meening is van wei- nig waarde, daar zij de strooming der gedachten niet meer naar waarde vermogen te schatten.

Slechts de Europeaan, die doorlopend met het eenvoudige volk in aanraking komt en er jaren- lang onder gewoond heeft, kan zich een en ander indenken.

Het is weder eene harde waarheid, dat, van alle vleierij ontdaan, de Inlander ter zake weinig van ons moet hebben. Hij is mensch, net als wij, en heeft dezelfde gevoelens, welke hij wel voor ons, doch niet voor zichzelf vermoffelen kan. Of we nu beweren, dat we voogd of op zijn ouderwetsch en daarom eerlijker, „heerscher” zijn, laat hem vol- komen koud; hij gevoelt zich niet vrij. We zijn hem te druk, te bemoeizuchtig, te bewegelijk. De Inlan- der houdt wel van de karbau, doch niet van het renpaard, waar je steeds wakker bij moet zijn. We bedillen te veel en kunnen dat niet laten. Onze tech- nische rommel laat hem zoowat onverschillig. Voor hem is dat niet zoo noodig en in ieder geval niet verkieslijker boven rust. Hij gevoelt instinktmatig dat ons ras in Indië geen toekomst heeft en dat wij daarom in Indië een tijdelijk verschijnsel zijn, als de lichtende schijn van een komeet. Hij weet beter

dan wij, dat de tropen niet geschikt zijn voor naar- stig streven en zwoegen.

Een beschaafde en verstandige Inlander sprak met schrijver kortgeleden over de hitte en de over- groote vruchtbaarheid als een vloek der tropen. Die man wist het goed, dat sinds eeuwen een tropisch volk nergens tot een duurzamen bloeitijd is geko- men en dat zoiets historisch nooit bewezen is. Want de z.g. bloeitijden der Indiërs waren verbon- den aan toestanden, waarvoor de hemel ons moge behoeden. Hij wist, dat de menschen in Indië wel genegen waren de lusten, doch niet de lasten der Westersche beschaving te dragen. Hij wees op onze groote, verkeerd aangewende energie, zonder gees- telijk evenwicht, waardoor de Groote Oorlog mo- gelijk was gebleken. En hij had gelijk, want veel, dat in Indië veeltijds ondoordacht is overgebracht, mist alle historische waarde. Men kan geen beukenboom enten op een waringin.

Daar zijn koddige voorvallen, b.v. met de Indi- sche gemeenten, ware gebombardeerde instellingen van groot nut voorzeker, indien de leden van den Gemeenteraad werkelijk ingezetenen en geen tij- delijke adviseurs waren. Het is vermakelijk te ver- nemen, wat op dat gebied gepresteerd is. Enfin, men kan leeningen sluiten!

De Inlander ziet dat alles stilzwijgend toe. 't Gaat langs hem heen; het interesseert hem nauwelijks. Hij heeft den tijd. Over duizend jaren en langer zul- len zijne nakomelingen in Indië wonen: de tijger en het wilde zwijn zullen nog door de bosschen loopen, lang nadat de Europeaan in Indië niet meer is. De tropische natuur is vervuld van doodsche eeuwigheid. En het kind des lands is een product van die omgeving. Hem is de toekomst en niet aan ons, en die toekomst moet in overeenstemming zijn met die natuur. Dat is de groote wet van bestaan en zelfbehoud.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het Jong-Java Congres van communistische zijde bezien.

Dit 4de congres, dat van 12 tot 15 Juni 1921 te Bandoeng werd gehouden, had ten doel verschillen- de aangelegenheden van vereenigingen en vakcen- trales te regelen.

De communist, die zich teekent S. M., vindt daar- in aanleiding om in de „Sinar Hindia” van 22 Juni 1921 een en ander mede te deelen over die Jong- Java Vereeniging en den toestand daarvan op dit oogenblik in dat blad te bespreken.

Het laatste stelt de schrijver al dadelijk op den voorgrond, in aanmerking genomen het feit, dat deze Jong-Java-beweging niet meer dezelfde is als vroeger.

Vroeger toch riepen de leiders dier vereeniging, welke gevormd werd door jonge Javanen, die de studies van de Hoogere Burgerscholen, Muloscholen, Kweekscholen, enz. hadden afgehoopen, als er con- gressen werden gehouden, den raad en de voorlich- ting in van de hooge Javaansche autoriteiten, als van het Pakoe Alamsche Vorstenhuis en van de prinsen van Djocjacarta en Soerakarta.

Die vereeniging was toenmaals een Hoog-Javaan- sche vereeniging en feitelijk eene schepping van de Javaansche vereeniging „Boedi Oetomo”.

De schrijver herinnert zich nog zeer goed de ge- beurtenis op het tweede Jong-Java-Congres, toen de heer Darmo iets zou mededeelen met betrekking tot de leer en de taktiek van het communisme en dat toen de voorzitter van het congres onmiddellijk de vergadering stop zette.

Ook is hij niet vergeten de stukken, die, tijdens dat tweede congres, op het toneel werden opge- voerd en die speelden in het milieu van de hooge Javaansche familiewereld.

Toenmaals werd duidelijk vertoond hoe traag de zonen der Inlandsche hoofden waren en hoe braaf de dochters dier hoofden de lessen op de scholen volgden.

Men leefde en werkte destijds in de hogere Ja-

Restaurant SAUR, den Haag

Lange Houtstraat, hoek Voorhout.

Tel. Nos. H. 5045 en H. 5046.

Dejeuners, Diners, Soupers
Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Cesters

Grand Hotel Restaurant

„Central”

In alle Kamers warm en koud water
De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ

geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme

Afternoon-Tea-Concerten

door het ensemble

WILLY HONSBEEK

N.V. Brood- en Beschuitfabriek

„DE OUDE VETTE HEN”

DEN HAAG

bij het Stadhuis

Alle soorten Brood, Beschuit,
Banket, enz.

Lunchroom - Tea-Concert

GRAND HOTEL COOMANS

ROTTERDAM - HOOFDSTEEG

Hotel bevat 250 Kamers met stroomend koud en warm water; 30 Kamers met Badkamers verbonden.

Loges met Ontbijt vanaf f 3.25 per persoon.

De aandacht wordt gevestigd op de moderne Tearoom, uitkomend aan den Houttuin en op het daarachter gelegen luxe ingericht Restaurant BRISTOL.

De Directeur H. HOLTHAUSEN

ZUID-HOLLANDSCHE BIERBROUWERIJ

DEN HAAG

Bijkantoren te AMSTERDAM, BANDOENG,
BATAVIA, SOERABAYA, BOMBAY, BRUSSEL,
LONDEN, PARIJS

Vraagt de alom bekende

Z. H. B. Bieren

Fabriek van 144
FORNUZEN
met toebehooren
voor Hotels,
Restaurants,
Gestichten, enz.
SCHEVENINGEN
Telf. Interc. 65

F. P. I. MEIJIS & ZON Wassenaarsche-
straat 1, 3, 5,
Hofverancliers

Tel. Interc. H 447.
Hotel de Bellevue
Bezuidenhout 15
's-GRAVENHAGE

Nederlandsch Indische Escompto Maatschappij

Opgericht in 1857

Kapitaal f 50.000.000.—
 waarvan geplaatst en
 volgestort f 47.000.000.—
 Reserve f 11.000.000.—

Hoofdkantoor te BATAVIA.

Agentschappen in de voornaamste plaatsen van
 Nederlandsch-Indië, te AMSTERDAM en te
 'S-GRAVENHAGE,
 Lange Vijverberg 13

Het Agentschap te 's-GRAVENHAGE
 belast zich met alle Bankzaken, alsmede
 met aan- en verkoop van Effecten.
 Neemt gelden à deposito en in rekening-
 courant tegen rentevergoeding

Safe-Deposit.

Open en Gesloten Bewaarneming.

Commanditaire Bankvereniging

VISSER & Co.,

Noordeinde 167 DEN HAAG Tel. H. 6831

Verricht alle Bankzaken

Administratie van Vermogens

Hypotheeken Assurantiën Spaarkassen

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING

OPGERICHT 1873.

Kromme Nieuwe Gracht 20 UTRECHT

Behandelt alle Bankzaken.

Verhuurt loketten in hare Brand- en
 Inbraakvrije bewaarkluis.

De Directie: ANTON M. DE LEEUW
 W. RIJKSEN Gzn. 211

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal f 75.000.000.—

Reserve f 35.000.000.—

ROTTERDAM	AMSTERDAM	's-GRAVENHAGE
Boompjes	Rokin	Mauritskade
Coolsingel		Bezuidenhout
Delftshaven	ZAANDAM	Kneuterdijk
Feijenoord		NAALDWIJK
SCHIEDAM		RIJSWIJK
VLAARDINGEN		SCHEVENINGEN

Deposito's

Cheque-Rekeningen m. rente-vergoeding
 Handelscredieten

Voorschotten in Rekening-Courant
 Gelegenheid tot Open- en Gesloten
 Bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT

ONDERLINGE LEVENSVZERZEKERING VAN EIGEN HULP

Hoofdkantoor: 's-GRAVENHAGE, Kortenaerkade 3. Bijkantoor: BATAVIA, Passer Pisang.

Verlaagde Indische Tarieven met Aandeel in de Winst.

Vraagt deze tarieven en gij zult levensverzekering sluiten bij de O. L. v. E. H.

vaansche sfeer, eene actie, welke de instemming had van de redactie van het kapitalistische dagblad „De Locomotief” te Semarang, die in uitgebreide artikelen den lof van de Jong-Java-Vereeniging verkondigde.

Op hetzelfde tweede congres, zegt de schrijver, begonnen wij, communisten, al eens te informeren bij de Javaansche broeders, hoe deze zich de wijze voorstelden, waarop iets voor het Javaansche volk in het algemeen zou worden gedaan.

Op het 3de congres werd daarop met meer klem teruggekomen en toen tevens eenige aanwijzingen gegeven van de taktiek, die de communisten in praktijk brengen in het belang van de vrijmaking van het volk.

Eerst sedert dien tijd ontwaakte Jong-Java, zegt de schrijver.

Vele jonge Javanen kregen toen het groote „inzicht” en werden candidaat-leiders voor het werkelijke Javaansche volk.

Deze groote verandering bleek duidelijk op het 4de congres, dat daardoor eenigszins in de war werd gebracht.

Groot is de vreugde der Indische communisten te weten, hoe het uitgestrooide zaad vruchten draagt en hoe Jong-Java, in plaats van droomers, daadwerkelijke leiders zal geven aan het Javaansche volk.

De vroegere hoog-Javaansche gedachte heeft de plaats geruimd voor de volksgedachten.

In de praktijk blijkt dit ook terstond, doordien de onkosten van het 4de congres voor rekening zijn gekomen van de Jong-Java-Vereeniging zelve.

Men vraagt geen geldelijke hulp meer aan de hogere Javaansche wereld, doch bestrijdt de uitgaven uit eigen kas, hetgeen wijst op ontwikkeling van kracht.

Ook wenscht men een eigen tooneel, evenals bij de andere volken, die voor hunne vrijmaking strijden.

In de tweede plaats zijn op dit 4de congres ter sprake gekomen belangrijke inwendige Javaansche volksaangelegenheden van de desa, van den landbouwer, de gebrekkige opbrengst der sawahs en de verhuur aan de fabrieken, het zuchten onder de zware belastingen, het wegens gebrek aan geld niet ter school kunnen zenden van kinderen, tenzij een jong mensch reeds in functie is of den steun heeft van een wedono en tal van zaken meer.

Een derde bewijs, dat zulk een belangrijke wijziging in de vereeniging heeft plaats gegrepen, is gelegen in de aansluiting bij de vereeniging Jong-Sumatra en andere, hetgeen zeggen wil, dat men in de toekomst niet alleen den Javaan op het oog heeft, doch ook wil strijden voor de belangen van de Inlandsche samenleving in geheel Ned.-Indië.

Ten slotte is de propaganda voor het communisme op het Jong-Java-Congres aanvaard en hebben de communisten Soekartono, Soekarna en de schrijver de gelegenheid gekregen hunne idealen naar voren te brengen.

De eerste besprak het onderwerp van het kapitalisme, dat hij kritiseerde, de tweede over Djowo-Dipo en de schrijver gaf zijne beschouwingen over de techniek van het communisme.

Uit dit alles blijkt voldoende, dat de Jong-Java-Vereeniging voortaan de opleidster zal zijn van de Ned.-Indische intellectuele volksleiders, een resultaat, dat de schrijver zóó belangrijk vindt, dat hij, uit teeken van eerbied, den hoed afneemt voor de leden dier vereeniging en hen met een handdruk het welkom toeroept.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Zal Japan of Amerika de toekomstige bondgenoot zijn van Nieuw-Rusland?

I.

Deze nog niet opgeloste vraag, welke van het grootste belang is voor de politieke ontwikkeling van Groot-China, heeft de belangstelling der Indisch-Chineesche pers en meer in het bijzonder van de redactie der „Perniagaan”, die, aan de hand van

de beschouwingen, voorkomende in het te Wladivostok uitgegeven nieuwsblad „Slovo”, daarom trent in haar nummer van 15 Juni 1921 het navolgende ten beste geeft.

Naar de meening van de „Slovo” ligt het in de toekomstige lijn, dat Japan zich in Oost-Azië verbindt met Rusland.

Zoodra de rust in Siberië hersteld zal zijn, kan de Japansche regering dan over de Siberische ijzerertsen beschikken ten behoeve van haar industrie en wordt tevens belet dat het bestaande geschil met Amerika zich verder ontwikkelt.

De loopende geruchten, als zoude Japan, met verrijding van Amerika, de Russische landen willen bezetten, zijn onwaar en verdienen dus geen geloof.

Japan toch zou, als het daartoe overging, zich op die wijze tot vijand van Rusland maken, hetgeen nooit in zijn belang kan zijn.

Niettemin bestaat er in Japan eene toongevende intellectuele partij, die de bezetting der Russische landen vraagt, doch die personen houden geen rekening met de van Russische zijde aan de Japansche regering voorgestelde overeenkomst, met betrekking tot het verlenen van steun aan Siberië, eene aangelegenheid, waarvan de belangrijkheid door vele Japanners zeer goed wordt begrepen.

Volgens de „Slovo” is niets zóó schadelijk voor de Japansche belangen in Siberië dan de inmening en bemoeienis van Amerika in die streken.

Alle krachten zullen in Japan moeten worden ingespannen om dat gevaar te voorkomen, hetgeen geschieden kan door steun te verlenen aan Siberië en zich politiek aan te sluiten bij Rusland.

In tegenstelling met Japan heeft Amerika feitelijk geen particuliere belangen in Azië, doch niettemin sturen de Vereenigde Staten van Amerika er op aan om Siberië in hunne belangensfeer op te nemen, hetgeen, naar de meening van de „Slovo”, met beleid door Rusland moet worden belet.

De redactie van de „Perniagaan” voegt hieraan toe, dat het verbond tusschen Japan en Rusland reeds sedert eenige jaren in werking is getreden.

In het midden van het jaar 1916 werd daarbij bepaald, dat Japan, tijdens den oorlog, de Engelsche belangen in Oost-Azië zou behartigen, eene regeling, die later werd aangevuld met de bepaling, dat Japan en Rusland elkander zouden steunen in geval een hunner in moeilijkheden werd gewikkeld, waarbij hunne belangen werden bedreigd of bijaldien in Oost-Azië gevaarlijke toestanden ontstonden.

Deze overeenkomsten gaven destijds aanleiding tot het stellen van vragen aan den Minister van Buitenlandsche Zaken in het Amerikaansche Parlement met betrekking tot den invoer van Amerikaansche goederen in China en elders en of er nog meer van die geheime overeenkomsten bestonden.

Wees het feit dezer interpellatie reeds op een gebrek aan vertrouwen in het politiek beleid der Japansche regering ten opzichte van het buitenland, ook buiten het Amerikaansche Parlement werd de stemming van het Amerikaansche volk tegenover de Japanners in den loop van tijd er niet beter op.

Het Amerikaansche nieuwsblad „Springfield Sunday American” had reeds langen tijd te voren een uiteenzetting gegeven van de Japansche expansiepolitiek, waartoe de Japansche regering werd gedwongen, tengevolge der toename der Japansche bevolking en van de beperktheid van haar grondgebied.

Zij is dientengevolge wel verplicht een sterk leger er op na te houden, waarvan de werkelijke actie tot nu toe niet haar recht kwam wegens gebrek aan geld en wegens het begaan van allerlei fouten.

Hare imperialistische politiek strekt zich niet alleen uit over China, doch ook over het geheele gebied van den Grooten Stillen Oceaan.

Weliswaar zijn de Amerikaansche handelsbelangen in Groot-China op dit oogenblik nog niet zóó omvangrijk, doch het heeft zijn voordeel voor Amerika om op zijn hoede te zijn, tegen den tijd dat de bestaande Amerikaansche belangen en invloeden onder Japanschen druk zouden komen te staan.

TAAMS & KEYSER

Bankastraat 10 's-Gravenhage

IN EFFECTEN.

Speciale afdeling Incourante Fondsen.

Cultures - Industrie - Handel.

Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.

COUPONS. REK.-COURANT.

Oranjobank

Noordeinde 39 - DEN HAAG - Telef. H. 3407.

Handelscredieten, Rekening-Courant.

Deposito's Incasso's,

Spaarbankboekjes rentende 4 pCt.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM BATAVIA 'S-GRAVENHAGE
Ampanan, Bandoeng, Bombay, Calcutta, Cheribon, Gorontalo, Hongkong, Koëbe, Makassar, Medan, Menado, Palembang, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Shanghai, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 55.000.000.- Reserven f 47.750.000.

Reeds hieruit kan men zien, welk eene tegenstelling van belangen er bestaat tusschen Amerika en Japan en die, volgens Amerikaansche meening, moeijlijk ernstiger kan zijn.

Dit courantenartikel, dat in Japan sterk de aandacht trok, gaf aanleiding aan een der Japansche beroepspolitici, om, op verzoek zijner collega's zich tot Markies Okuma te richten en diens oordeel over dit onderwerp te vernemen.

Deze gaf als zijne meening te kennen, dat het in de politiek, in de tegenwoordige omstandigheden, zeer moeijelijk is om de hand te leggen op ander-mans land, ook al bestaat er overbevolking in eigen land.

Ware dit nog mogelijk, dan zou de vrede op de wereld geen oogenblik verzekerd zijn.

Het kan niet worden ontkend, dat het bevolkingscijfer in Japan steeds grooter wordt en de landsbeslommeringen in omvang toenemen, doch daarmee wil niet gezegd zijn, dat de voorziening in de volksbehoefte moet geschieden door roof van land van anderen.

Wanneer in een land de bevolking toeneemt, dan is dat een bewijs, dat in dat land gezonde toestanden bestaan, doch daarvoor is niet noodig eenmaal verkregen rechten aan te tasten.

Dat is niet alleen de meening van Amerika, dat steeds onrustiger wordt, zoodra er van belangen in in den Stillen Oceaan sprake is.

(Wordt vervolgd).

LITERATUUR-OVERZICHT.

Notulen Bataviaasch Genootschap over 1920.

Dit boekdeel van 400 blz. bevat — behalve de verslagen van de besprekingen betreffende ethnographische verzamelingen, boekery, personeel enz. van het Bataviaasch Genootschap — een aantal artikelen over verschillende onderwerpen uit de taal- en volkenkunde van den Indischen Archipel.

De bijdragen zijn getiteld: In memoriam Professor H. Kern (met portret), door Prof. Dr. G. A. J. Hazen. — „Fabriekswerk“ (Mohamm. grafsteenen), door J. P. Moquette (met afb.). — Nog iets omtrent de Lampoengsche oorkonde over de oorspronkelijke verhouding tusschen Lampoeng en Banten, door R. Dr. Hoesein Djajadiningrat. — Het steenen zultje van Kadilowih, door Dr. F. D. K. Bosch (met ill.). — De „Sintring“ of „Djiboet“ op Bangkalan. Naar mededeelingen van Raden Notjoedo (met ill.). — Wat is er bekend van de geschiedenis van het Chineesche porcelein in Ned.-Indië? door J. Th. Moll. — Een paar mededeelingen aangaande de bronsvondst van Ngandjoek, door Dr. M. E. Lulius van Goor (met ill.). — Dagboek van den Controleur van Tabanan over de maand Sept. 1919 (mededeeling over oudheidkundige vondsten op Bali). — De strijd onder de Arabieren in pers en literatuur (in Ned.-Indië), door Dr. B. Schrieke. — De Kilajoe als Javaansche treurboom, door Dr. B. Schrieke. — Bij de terreinschets van de heilige begraafplaats Goenoeng Djati, door P. de Roo de la Faille. — Over de Oud-Bataviasche Wedloop Sociëteit, door C. E. du Perron Jr.

Orgaan van de Ned. Ind. Officiersvereen. Sept. 1921.

De hr. P. J. Droog schrijft een artikel over het gebruik van radiotelegrafie (telefonie) bij expedities en exploraties, naar aanleiding van het gebruik daarvan bij de wetenschappelijke expeditie in Noord Nieuw-Guinea. — Een „Infanterie-kapitein“ doet het voorstel om, ten behoeve van kapiteins die abnormaal lang op bevordering moeten wachten, den titulaire rang van majoor in te voeren. — De „Certified accountant“ en reserve eerste luitenant der infanterie W. J. L. de Lange schrijft een en ander naar aanleiding der memorie over het dienstvak der militaire administratie. — Verder treffen we in dit Nr. o.a. aan: Reglement of wetenschap, door H. L. Roelfsema. — Reorganisatie van het militair onderwijs. — Uit pers en periodiek. — Mededeelingen van het Hoofdbestuur.

Reglement Strafvordering en Inlandsch Reglement.

Bij de N. V. Boekhandel Visser en Co. te Weltevreden verscheen de navolgende publicatie (de lange titel behoeft geen nadere toelichting).

Het reglement op de straffvordering, of het reglement op de straffvordering voor de Raden van Justitie op Java en het Hoog-Gerechtshof van Ned.-Indië en het Inlandsch reglement, of het reglement op de uitoefening der politie, de burgerlijke rechtspleging en de straffvordering onder de Inlanders en de daarmee gelijkgestelde personen op Java en Madoera, zooals die reglementen luiden na de tot heden

M. VISSER,

voorb. A. J. ROEBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Gredietvereeniging 1853

ALLE BANKZAKEN.

Kapitaal en Reserves f 19.500.000.— 25 Kantoren

daarin aangebrachte wijzigingen. Bewerkt door Mr. W. J. M. Plate, vice-president van den raad van justitie te Batavia.

Productenhandel van Ned.-Indië over 1920.

Aan de hand van het verslag omtrent handel, nijverheid en landbouw van Ned.-Indië gedurende 1920, publiceert het 10 Nov.-Nr. van „Handelsberichten“ eenige gegevens over den productenhandel in genoemd jaar.

Hoe de prijzen in den loop van 1920 daalden, kan blijken uit het hier volgende overzicht, hetwelk de laagste en hoogste noteringen van enkele der voornaamste uitvoerproducten op de Batavia-markt aangeeft:

(Prijzen, voor zoover niet anders vermeld, per picol).		
Cacao	f 70.—	f 115.—
Citronella-olie (inclusief drum)	„ 4.25	„ 6.60 K.G.
Copra, f.m.s. export droog	„ 21.—	„ 27.—
Klapperolie, in vaten	„ 41.—	„ 57.50
Damar	„ 75.—	„ 150.—
Grondnoten (Buitenzorgsche)	„ 12.—	„ 26.—
Huiden (koe), droog	„ 90.—	„ 350.—
Kapok	„ 48.—	„ 87.50
Koffie (Robusta)	„ 25.—	„ 72.50
Peper (zwarte)	„ 18.25	„ 48.50
Suiker (superieur)	„ 14.—	„ 75.—
Tapioea, fabrieksmeel	„ 9.—	„ 24.—
Caoutchouc (Batavia, standaard crêpe)	„ 0.51	„ 1.16 K.G.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 32. Huwelijksgebruiken in Indië (vervolg), door N. — Indische zeemansjaren, door Johan Koning (Levensbijzonderheden van kapitein P. H. Donck, gezagvoerder van de „Melchior Treub“). — Een praatje over de huisdieren bij de Bataks. VII. Hond en kat, door M. Joustra. — Protestantisch Zendingswerk in Indië (vervolg), door Dr. J. W. Gunning. — Uit Java's Hindoeitijd, door H. W. Bredée (vervolg). — Onze Nederlandsch-Indische hadji's en de bedevaart naar Mekka (vervolg). — Van de vele illustraties is bijzonder mooi de plaat met het onderschrift: In het hartje van de Bataklanden. De hoogvlakte van Silindong op 900 M. hoven de zee ten zuiden van het Tobameer. De vruchtbare vlakte is geheel tot sawahs bewerkt. In de bosschages liggen de dorpen der talrijke Bataksche bevolking.

Algemeen Landbouweekblad voor Ned.-Indië.

Het Nr. van 30 September j.l. is zeer belangrijk van inhoud. Het is spijtig, dat onze beperkte ruimte niet toelaat aan sommige bijdragen eenige aandacht te schenken; het weergeven van de titels alleen zegt zoo weinig. Om eenigszins tegemoet te komen aan dat bezwaar, laten we nu de belangrijkste artikelen gespatieerd drukken.

Het Algemeen Proefstation der Avros, door Dr. R. Broersma, met Naschrift van G. v. G. — De vloek der Molukken. De sagopalms, door Bandanees. — Rubber (Een critiek op de Avros. — De Avros moet ontbonden worden. — De rubbercultuur in Indo-China. — Inkrumping der rubberproductie). — Tabak (Onbrandbare dakbedekking. — Rijst (Rijstafvoerweg van Tapan naar de grens van Korintji). — Arbeidsverhoudingen (De winstparticipatie en de „Vorstenlandsche“). — De Landvoogd over de winstaandeelkassen. — Ooftteelt (De advocaat en haar beteekenis als voedingsmiddel. — De citruscultuur. — Gedroogde pisang en pisangmeel als uitvoerartikelen. — Visscherij en veeteelt (Open brief aan den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel). — Boschwezen (Indische houtsoorten). — Diverse cultuurberichten (De nieuwe vezel: Crotalaria Usaramoensis). — Koffie (Enkele mededeelingen over het bessenboekvraagstuk, door Prof. Dr. K. Friederichs. — De methode van Davelaar tot bestrijding der koffiebessenboek). —

Sociale wetgeving in Ned. Oost-Indië.

Onder dit opschrift eene beschouwing van den hr. H. Ch. G. J. van der Mandere in de Nov.-afl. van Vragen van der Dag. Voorop stellend dat er in den Europeeschen zin van het woord van sociale wetgeving in ons uitgebreid koloniaal Oost-Indisch bezit geen sprake is, ja, geen sprake kan wezen, gezien de bijzondere eischen der samenleving aldaar, om van andere factoren niet te spreken, laat schr. de in den laatsten tijd genomen of in voorbereiding zijnde maatregelen, die een „sociale wetgeving“ bedoelen, de revue passeeren. De hr. v. d. M. is er gansch niet mede ingenomen; zijne critiek richt zich vooral tegen de invoering van minimumloonen, dus genaamde Arbeidsraden en de instelling van winstaandeelkassen, door schr. genoemd „het laatste stuk arbeid van de Indische Regeering dat men tot het gebied der sociale wetgeving kan rekenen, alles wat te voren werd gedaan in de schaduw stellend.“

De nieuwe Zegelverordening.

In de Javasche Courant van 2 Sept. j.l. is de nieuwe zeer uitvoerige zegelordonnantie gepubliceerd, welke niet min-

ROTTERDAMSCH LLOYD

Directie: WM. RUYSS & ZONEN - ROTTERDAM 21

Geregeld MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadlooze telegrafie en onderwater-klokksignaal.

NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal f 80.000.000.-
Statutaire Reserve - 18.979.250.-
Buitengewone Reserve - 22.660.000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 'S-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië, Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke en Telegrafische Credieten. — Reiscrédietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S:

Met één jaar opzegging 4½ pCt.

Voor andere termijnen nader overeen te komen.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
DORP, LISSE, PURMEREND
IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.—

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 79. n
Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amcsz, Amsterdam.

IMPORT van alle Nederlandsch-Indische producten. Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's. Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz. EXPORTEURS van alle voorkomende artikelen zooals: Textiel-, Papier-, IJzer- en Staalwaren, Sundries, Levensmiddelen, enz.

BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

Voor Collectieve Ziekte-Verzekering is de aangewezen Maatschappij

Centrale-Onderlinge

Ziekenkas onder Administratie der Z. H. V.

Pletterijkade 50 's-Gravenhage

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

Safe-Inrichting. :-:

KUNSTINSTITUUT
De Scheveningsche Muziekschool
 Dir. JOSEPHINE WINTER 16
 Keizerstraat 23 - Scheveningen

AÇOKA

Drama in vier bedrijven door G. GONGGRIJP
 Bandversiering van SOERJOWINOTO
 Prijs ingenaaid f 3.40 Gebonden f 4.90
 Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
 en bij de Uitgeefster

... Het drama lijkt mij buitengewoon geschikt voor opvoering. De dialoog is overal levendig, en de diepzinnige wijsheid, de zwaar-filosofische denkbeelden, die den achtergrond vormen van dit gedegene werk, zijn nergens vervat in lange redeneeringen, die de dramatische kracht zouden verzwakken. En het vertoont een zeldzamen rijkdom van tooneelen, die bij de knappe en juist-opgevatte regie, diep ontroerend moeten werken, tooneelen, die den acteurs gelegenheid geven tot spel, ook zonder dat één oogenblik de ontroering van het kunstwerk door den schrijver werd voorbij gezien voor éénzijdige tooneeltechniek. Ongetwijfeld stelt het stuk hooge eischen aan spel en regie; maar als het over beide kanten in bekwame handen was, dan zou men er ook gerust een heel seizoen van society-plays voor cadeau kunnen geven.

(HERMAN MIDDENDORP in „De Nieuwe Gids“).

Tagore's Opvoedingsidealen

door NOTO SOEROTO

Met 5 illustraties Prijs . . . f 2.20

Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
 en bij de Uitgeefster

... Een boekje, als een vreemde bloem, waaraan wondere geuren ontzweven, deze Idealen van Tagore over opvoeding, in het stille woudheilgdom van Shanti Niketan opglanzend, dat stille oord, waar de vrede zelve schijnt te wonen. Er ruischt iets in deze idealen, als de melodie van een lied, in vreemde taal gezongen, dat heel uit de verte tot ons komt, ons dwingt tot stilstaan, tot luisteren; dat ons ontroert met een zonderlinge ontroering, half genot, half smart . . .

(ELISE SOER in „De Tijdspiegel“).

Uitgaven van „Hadi Poestaka“

Boekhandel en Uitgeversmaatschappij

Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

De COMMISSIE VOOR HET VAN EEDENFONDS heeft besloten ter grootere verspreiding hare uitgaven tegen de volgende verminderde prijzen beschikbaar te stellen:

Bijdragen tot de kennis der Flora van Nederlandsch West-Indië, I. à f 0.75
Zakflora voor Suriname, Ie d., door Dr. A. PULLE à f 1.00
Flora der W.-I. Eilanden, door Dr. I. BOLDINGH à f 2.50

Tegen inzending van postwissel verkrijgbaar bij de Bibliotheek van het Koloniaal Instituut, Plantage Middenlaan 15, AMSTERDAM.

der dan 129 artikelen telt. Naar aanleiding dezer verordening richt de Indische Financier in zijn Nr. van 16 Sept. een geweldigen aanval tot de Regeering betreffende de geheele in den laatsten tijd gevolgde financiële politiek.

De I. F. schrijft o.m.: Wat doet het Gouvernement om den levensstandaard in Indië verlaagd te krijgen? Niets, maar dan ook letterlijk niets, eerder het tegendeel! De tarieven van post, telegraaf en telefoon werden verhoogd, de oorlogswinstbelasting werd verlengd voor 1919, hoewel de oorlogswinst van ontelbaar velen voor 1920 in oorlogsverlies is omgeslagen, de inkomstenbelasting is verhoogd, invoerrechten en accijnzen worden verhoogd, uitvoerrechten worden geheven, productenbelastingen hebben plaats gehad en worden geïnd, de vervoertarieven der Staatsspoor zijn verhoogd, maar ook de gewone landsuitgaven voor Ned.-Indië worden elk jaar verhoogd. De eerste plicht eener Regeering is te zorgen, dat de Landsuitgaven binnen de perken blijven, binnen de natuurlijke grenzen, gesteld door de financiële draagkracht der bevolking. In Indië zijn die grenzen sinds 1918 genegeerd en daarmede wordt nog voortdurend doorgegaan. En om toch maar aan de middelen te komen, vereischt om het onzuinig beheer voort te zetten, ontziet de Regeering zich niet drastische maatregelen te nemen.

Het blad besluit: De zegelverordening-1921 wemelt van hoestebepalingen en van politietoezicht; met die verordening is de niet-Inlander geen oogenblik zijn leven zeker, met dat gewrocht der duisternis, waartegen niet genoeg geprotesteerd kan worden, als zijnde den niet-Inlander in Indië onwaardig!

Die verordening treedt in werking met ingang van een nader door den Gouverneur-Generaal te bepalen dag. Wij stellen ons voor, dat het vóór dien tijd protesten zal regenen bij de Regeering! Evenals het protesten geregend heeft tegen verplichte filantropie in z.g. belangenkringen.

Handel, landbouw en industrie hebben de schatkist niet in den berooiden toestand gebracht, waarin deze thans verkeert. Integendeel, zij hebben in de afgelopen jaren enorme bijdragen geleverd tot de staatshuishouding; zij konden dit doen dank zij groote winsten. De Inlandsche bevolking heeft eveneens groote winsten gemaakt, verkrijgt thans nog ruime inkomsten, terwijl op Europeesche leest geschoeide bedrijven of zaken — enkele uitzonderingen daargelaten — thans zuchten onder de algemeene malaise. De Inlandsche bevolking heeft weinig meer dan anders bijgedragen tot de verhoogde landsuitgaven sinds 1918.

...De levensvoorwaarden voor ondernemingen worden in Indië gestadig moeilijker door de ongunstige afzetgelegenheid; de concurrentie tusschen de wereldlanden neemt geleidelijk toe naarmate de wereld zich herstelt van den oorlog en de concurrentie wordt voor Indië verzaard door de telkens hogere belastingen en de arbeidsmoeilijkheid der Regeering!

Zendingsperiodieken.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië, October 1921. Het Sint Melania-werk (Vereeniging van R. K. vrouwen, welke beoogt mede te werken tot de kerstening onzer koloniën door de vrouw). — De vrouw in de Keieesche maatschappij, door J. Kraanen. — St. Eustatius voorheen en thans. — De eerste Missie in onze Oost (vervolg), door B. J. J. Visser. — Afschaffing of wijziging van Art. 123 Indisch Regeeringsreglement, door Dr. J. G. C. Vriens. — Afschaffing van art. 123 Indisch Regeeringsreglement, door een Indisch missionaris. — Nederlands eerste R. K. Missiehospitaal te Moentilan, door Ds. P. A. E. Verberne.

De Macedoniër, Nov. 1921. Midden-Java ten Zuiden. Zendingsgeschiedenis (vervolg), door D. Pol. — Het polytheïsme der Chinezen. a. Hoe het is ontstaan. b. Welke vrucht het heeft gedragen (slot), door L. Tiemersma. — Uit mijn camera, door H. Dijkstra.

St. Claverbond, Nov. 1921. Mijn trouwe vriend Raden Mas Victor Broto-Soetidjo, door J. J. ten Berge S. J. — Plaatjes en praatjes, door M. Timmers S. J. (afbeeldingen van kunstwerken met toelichtenden tekst).

Nederlandsch Zendingsblad, Nov. 1921. De meisjesschool te Tomohon (met ill.), door J. Louwerier. — Bij gelegenheid van het 40-jarig bestaan van de Meisjesschool te Tomohon, door A. Limburg. — Twee bezoeken aan de Meisjesschool te Tomohon, door J. W. Gunning.

Berichte der Rhein. Missions-Gesellschaft, 1921, Nr. 11. Vor welke Ausgaben stelle uns die Lage der Batakmission? von Warneck.

Wederopbouw.

Uit den inhoud van jaarg. 4, afl. 6-7. De nieuwe Volksraad. — Het Bandoengsche Congres (van het Java-Instituut). — De geestelijke ontwikkeling in dienst van het volk. — De wonderen van het verleden, door R. M. S. Soenokoesoemo. — Afl. 8-9. Loetoeeng Kasaroeng (Soendaneesch toneelstuk). — De wajang of het schaduwspeel (met ill.). — Concentratie in de beweging.

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. Krul
 Salon de Rafrâchissements 185
NOORDEINDE 44 DEN HAAG

De Indische Mercur.

No. 45. Celebes uit een oogpunt van landbouw en nijverheid. Voordracht van den hr. L. van Vuuren (vervolg). — De nieuwe Indische inkomstenbelasting (Kapitalisatie van naamlooze vennootschappen), door B. ten Bruggen-Cate. — Verzekering en vervoer van Java-tabak, door de B. — De positie van het artikel rubber. — De Handelsvereniging te Medan (verslag over 1920). — Cultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Koloniaal Instituut. (Afdeling Handelsmuseum). Literatuur over aetherische oliën, gommen en harsen, looistoffen en lederindustrie, voedings- en voedermiddelen, vruchten en groenten.

Jaarbeurs-kroniek onder redactie van W. Graadt van Roggen. Tweede Nederl. Indische Jaarbeurs (In- en Uitvoer, 2 Nov. 1921).

De opening der „Koloniaal School voor vrouwen en meisjes“, (te 's-Gravenhage), door H. F. Tillema (Vrije Arbeid, Oct. 1921).

Gedroogde pisang en pisangmeel als uitvoerartikelen. (Korte berichten, 15 Sept. 1921). — Voorloopige statistiek van den in- en uitvoer van Java en Madoera gedurende de maand Augustus en de eerste acht maanden van 1920 en 1921 (Id. 22 Sept. '21). — Vanille (uitvoerig artikel) (Id. 29 Sept. '21).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers-Bureau voor de volkslectuur en aanverwante aangelegenheden. Afdeling Pers. No. 38-40 (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Verslag betreffende de gemeente Medan over het jaar 1920. Met afb. (Medan, Typ. Varkamp en Co.).

Van Thorbeke tot Had-je-me-maar, door Mr. Idema. — Tebingtinggi (naar aanleiding der motie waarin wordt aangedrongen op opheffing dezer gemeente). (Locale belangen, 1 Oct. 1921).

Wenken voor het verzamelen en conserveeren van land- en zoetwater-mollusken, door Dr. E. M. M. Paravicini. — Aeginetia Indica L. (plantenparasieten). (De Tropische Natuur, Oct. 1921).

Statistiek van de handelsbeweging der Buitenbezittingen gedurende de jaren 1917, 1918, en 1919. (Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. Mededeelingen van het Statistisch Bureau No. 3.)

De wijzigingen van ons tapsysteem en wat daarmede samenhangt, door J. R. Harmsen, (Publ. Ned. Ind. Landbouw-Syndicaat, 1 Oct. 1921).

Leerboek der gerechtelijke geneeskunde voor de scholen tot opleiding van Indische artsen, door Dr. H. F. Roll. Tweede druk. Deel II. ('s-Gravenhage. Alg. Landsdrukkerij — Martinus Nijhoff).

Bepalingen betreffende de uitoefening van het toezicht op het stoomwezen in Ned.-Indië. Uitgave van het departement der B.O.W. (Weltevreden, Boekhandel, Visser en Co.).

Suriname.

In ons vorig nummer hebben wij eenige mededeelingen gedaan uit een artikel van den houtvester, den heer Gonggrijp, over Surinaamsche en Demerarysche houtsoorten, die al of niet door paalworm worden aangetast. Dit weekdier tast hout aan dat in zee- of brakwater staat.

Een ander dier, dat overal in de tropen en ook daarbuiten ontzaglijke schade aanricht, en wel aan hout op het droge, is de termiet of witte mier, in Suriname „houtluis“ (Neger-Engelsch „hoedoe loso“) genoemd. Geen huis is daar vrij van en wordt niet het oog gehouden op de verrichtingen dezer insecten, dan zijn de gevolgen dikwijls niet te overzien. Zij verslinden wel geen kanonnen, maar weinig houtsoorten zijn tegen hun aanvallen gevrijwaard. Alleen de hardste en sommige aromatische worden niet aangetast, ten minste als ze geen spint hebben. Wat dit beteekent in een land waar hout het bouwmetaal is, behoeft niet uiteengezet te worden. Europeesche meubelen, vooral opgelegde, zijn een gemakkelijke prooi. Wij hebben meermalen piano's, kasten, tafels, enz. gezien, die door de houtluizen totaal vernield waren. De dunne, opgelegde laag blijft gespaard, terwijl de diertjes daaronder hun vernielingswerk verrichten. Zoodra men onder een meubelstuk fijne houtkorreltjes ziet liggen, dan

N.V. Autogarage „CITO“
 SCHENKWEG 7 - TEL. B. 804
 'S-GRAVENHAGE
Luxe Verhuur-Auto's

F. C. DE BRUYN
 eenigst adres voor de bekende
„Parakan Salak“ Thee,
 f 1.00 per pond.
NEEMT PROEF.
 Danckertstraat 43. Tel. M. 4088 en M. 4089

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS
LEIDEN - HOLLAND

Bilkgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

nalenstelsel en verschillende sluizen. De hoofdsluis is verleden jaar reeds in orde gebracht. De andere sluizen zullen nu volgen, terwijl verder de dammen, die op verschillende plaatsen doorgebroken zijn, zullen worden hersteld.

Verder zal, in aansluiting aan de rivieropname, die het vorig jaar plaats vond van Paramaribo naar Rorac, de rivier langs Rorac en Klaverblad worden gepeild, om vast te stellen waar de beste plaats is voor het bouwen van een groot ertsdok.

De heer Marstrander vermoedt, dat met een en ander ongeveer een jaar gemoeid zal zijn. Eerst als volledige gegevens verzameld zijn, die de maatschappij in staat stellen met zekerheid een oordeel te vellen omtrent de levensvatbaarheid van het bedrijf, zal een beslissing genomen worden omtrent de exploitatie.

De indruk van den heer Marstrander is tot dusver gunstig. In den loop van het vorig jaar werd tien ton erts naar de fabrieken der Norsk Aluminium Co. in Frankrijk gezonden, voor een meer uitgebreid onderzoek. Het resultaat was zeer bevredigend. Dit bewijst echter nog niet, dat al het erts even rijk is. Van den aanwezigen voorraad ruwe bauxiet, die in de miljoenen tons loopt, zal een groot gedeelte afgeschreven moeten worden als niet van voldoende gehalte voor exploitatie.

Onze vraag, of de vertraging in het aanvangen van den arbeid op Rorac verband hield met de inzinking der aluminiummarkt, werd bevestigend door den heer Marstrander beantwoord. Zijn komst mag dus worden opgevat als een teeken, dat men in deskundige kringen vertrouwen heeft in de toekomst der bauxiet-exploitatie. De vrees, die nog al eens is uitgesproken, dat door de Deutsche fabricatie van aluminium uit klei de bauxietontginning niet meer loonend zal zijn, werd door den heer Marstrander niet gedeeld. Hij is van oordeel, dat de aluminiumbewerking uit klei op den duur geen ernstige concurrentie kan opleveren voor het bauxietbedrijf, te meer daar men vijf maal meer klei dan bauxiet noodig heeft om een ton aluminium te verkrijgen. De Norsk Aluminium Co. heeft ook aluminium uit klei bereid, volgens een eigen gepatenteerd procédé. Zij geeft echter de voorkeur aan bauxiet, zoolang als dit erts van voldoende gehalte te bekomen is.

Komt het tot een exploitatie van bauxiet op Rorac, dan zal het vervoer der grondstof naar Noorwegen plaats vinden in stoomschepen, zoodat dit bedrijf ons een nieuwe scheepsverbinding met Europa zal verschaffen.

Ten slotte vroegen wij den heer Marstrander, waarom zijne maatschappij nog niet de kosten van het onderzoek-Douglas (ongeveer f 65.000) heeft terugbetaald aan het Gouvernement, zoodat bij de uitgifte der concessie bedongen was.

Hij antwoordde, dat dit verband hield met de huidige koersen, die zoo ongunstig zijn, dat betaling op dit oogenblik de maatschappij zou noodzaken om ongeveer 66 percent meer te betalen dan het verschuldigde bedrag. Daarom heeft de maatschappij het Gouvernement voorgesteld om voor het verschuldigd bedrag garantie te stellen bij een der eerste banken in Noorwegen en over dat bedrag interest te betalen in afwachting dat de transactie zonder al te groote schade kan worden afgewikkeld."

„De West” van 11 October schrijft:
„Ondernemingsgeest. Is de prijsdaling van tropische producten oorzaak van veel terughouding in landbouwzaken, het doet goed ook op uitzonderingen te kunnen wijzen. Er zijn verschillende ondernemingen in Suriname, die gedurende de crisis met volle kracht doorwerken, overtuigd dat de mark zich te zijner tijd zal herstellen. Enkele hebben zich door de crisis niet laten weerhouden om voorgenomen uitbreidingen tot stand te brengen. Zoo breidde de plantage Sorgvliet haar cultuuroppervlak het loopend jaar met 160 akkers uit en heeft het voornemen in dezen drogen tijd nog 40

G. J. R. VAN DER GAAG & ZON
GROENMARKT 27
TELEPHOON N°. 2512

□ □ DROGERIEN □ □ CHEMICALIËN □ □
□ DEPOT DER MEEST BEKENDEN BINNEN- □
□ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

weet men wat er gaande is. Waarom wij hier over dit algemeen bekende verschijnsel spreken? Omdat men er in Suriname niet genoeg aandacht aan wijdt. Wij hebben dikwijls meubelmakers en timmerlieden er op gewezen, dat de fijne houtkorrels een aanwijzing zijn dat er houtluizen aan het werk zijn, maar vonden dikwijls geen geloof. Dat zijn maar „hoedoesiri” (houtkorrels), werd ons dikwijls geantwoord. Dat kan geen kwaad. Zelfs als men zoo'n stuk hout opensnijdt en de larven aanwijst, wordt men met ongeloovig hoofdschudden aangekeken. Zelfs aannemers van bouwwerken houden daarmee geen rekening en meer dan eens hebben wij bij bouwwerken hout zien gebruiken, waarbinnen houtluizen aan het werk waren. Het is niet de eerste maal, dat wij in dit blad op een en ander wijzen; wij zijn er op teruggekomen omdat wij van iemand, die pas uit Suriname is gekomen, vernamen, dat vele timmerlieden en meubelmakers nog altijd weinig acht slaan op dezen houtvernieler. Kan de ambachtsschool de aansaande vakmensen niet wijzer maken? Het is werkelijk een groot belang.

Onze lezers zullen zich wellicht herinneren, dat er heel wat te doen is geweest over de bauxiet-concessie Rorac aan de Suriname-rivier.

In een hoofdartikel in „De West” van 4 October lezen wij, dat men zich in de kolonie nog steeds met eenige spanning afvraagt, wat de plannen zijn der groote bauxietmaatschappijen?

„De Amerikaanse onderneming op Moengo heeft, na ongeveer vijf miljoen gulden aan voorbereidend werk te hebben besteed, praktisch het bedrijf stopgezet.

De Noorsch-Nederlandse combinatie, die begin verleden jaar Rorac in concessie verkreeg, heeft tot dusverre weinig bedrijvigheid ontwikkeld. Men begon al te vreezen, dat zij — na de inzinking der aluminiummarkt — geheel van de exploitatie zou afzien.

Gelukkig zijn er in den laatsten tijd gegevens, die met eenig vertrouwen de toekomst doen tegemoet zien. Men zegt, dat het bedrijf op Moengo spoedig zal worden hervat, terwijl ook op Rorac thans wat meer leven te bespeuren valt. Onlangs is in de kolonie aangekomen de heer Rolf Marstrander, directeur der Nederlandsche Mijnexploratie en Exploitatie-Maatschappij, onder wiens leiding thans de exploratie van Rorac wordt voortgezet.

Wij hebben den heer Marstrander een bezoek gebracht, om hem enige inlichtingen te vragen omtrent de plannen zijner maatschappij, welke inlichtingen welwillend werden verstrekt.

De heer Marstrander herinnerde ons aan zijn eerste bezoek in de kolonie, eenige jaren geleden. Het doel daarvan was een onderzoek in te stellen naar het voorkomen van bauxiet. Hij kon destijds echter geen vergunning bekomen tot onderzoek van Rorac, daar het onderzoek daarvan gereserveerd was voor het Gouvernement. Dit onderzoek geschiedde door den ingenieur Douglas, die een gunstig rapport omtrent den bauxietrijkdom uitbracht. De heer Douglas had echter geen tijd voor een volledig onderzoek, zoodat hij trouwens zelf erkende.

Toen de maatschappij, waarvan de heer Marstrander directeur is, de concessie verkreeg, had zij dus nog geen gelegenheid gehad om het terrein zelf te onderzoeken. Zij bouwde op het voorloopig rapport van den ingenieur Douglas, wiens onderzoek de heer Marstrander een knap stuk werk noemde, dat thans zal worden voortgezet. Om het onderzoek te voltooien, zullen nog een vijftig putten op het terrein moeten worden gegraven. Het terrein wordt in vakken van honderd meter vierkant verdeeld en op elke honderd meter wordt een put gegraven om de diepte der bauxietlaag vast te stellen. In die putten wordt op elken halven meter een monster erts genomen om te analyseeren.

Voorts zullen maatregelen worden genomen om het terrein op loozing te brengen. Rorac is een oude suikerplantage, met een vrij ingewikkeld ka-

BATIK VERVEN
Batik-Apparaten, Batik-Teekeningen.
ATELIER VOOR ONDERRICHT.
OPGERICHT 1887.
FIRMA TENZER,
Noordeinde 139a, DEN HAAG (Holland), Tel. 4229.
KUNST-SCHILDERSARTIKELEN.
Voorwerpen om te Snijden, Branden, Beschilderen, enz

SCHRIFTELIJKE KNIPCURSUS

Door een geroulineerd Coupeur, met meer dan 20-jarige praktijk, (oud-leerling van de wereldberoemde „Professeur de Coupe” A. NUNZING te Brussel) worden systematisch schriftelijke lessen gegeven (ook naar Indië) ter bekwaaming in het geven van een chique coupe aan Uw Dames- of Heeren- en Kinderkleding.

Prijs 13 lessen f 12.-, per geheele cursus slechts f 45.- (bij vooruitbetaling).

Vraagt uitgebreide prospectus aan INSTITUUT VOOR SCHRIFTELIJKE LESSEN, Kapelstraat 3, APELDOORN.

Na gunstig afgelegd examen wordt prachtig diploma uitgereikt.

Naamlooze Vennootschap
L. P. Smulders'
Meubelfabriek
Tolbrugstraat 11
BREDA

Behangerijen
Stoffeederijen

TAPIJTEN EN
GORDIJNEN

Zijt Gij abonné
van het rijk geïllustreerde Maandblad
NEDERLANDSCH INDIË OUD EN NIEUW
Zoo niet, vraag dan gratis proefnummer aan bij de Administratie
Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon H. 474 Telefoon H. 475

GROTE SORTERING
LINGERIE EN
HUISHOUD-
GOEDEREN

INDIESE UITRUSTINGEN
HUWELIKSUITZETTEN

V. S.

GERZON

Uitsluitend eerste klasse
MUZIEKINSTRUMENTEN
SNAREN, enz.
Inruilen en Repareeren
LANSBERG's Muziekhandel
Schoolstraat 23 • DEN HAAG • Tel. H. 7324

Technisch-Bureau
K. F. HENNEMAN

ATJEHSTRAAT 68-70 DEN HAAG
Telefoon HAAG 245.

Electriciteit - Gas
Water - Centrale Verwarming - Sanitair
Drijfwerken - Machinerieën
Smederij - Instrumentmakerij
Adviezen - Plannen - Begrotingen

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON
Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage
Hoofdkantoor: Amsterdam
Filiaal: Arnhem
Filiaal: Gorinchem
Deemskerckstr. la Binnenkant 25 N. Plein 15 O. Vischmarkt
Tel. N. 3493. Intero. Tel. 339. Tel. 289. Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

N.V. MEUBELFABRIEK
V/H LE COINTRE & CO.

Ameublementen
Belimmeringen
Gordijnen
Tapijten

Modelhuis: Oude Molstraat 32
'S-GRAVENHAGE TEL. H. 8088

WISBRUN & LIFFMANN

Veenestraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

N. LOEB - DEN HAAG

NOORDEINDE 109-111

KLEEDING EN MEUBILEERING
OP TERMIJNBETALING

ALLES OP TECHNISCH GEBIED.

akkers aan te brengen. De plantage zal dan een duizend akkers in cultuur hebben, waarvan ruim 800 akkers in koffie en de rest in cacao, met een kleinen aanplant (10 akkers) van sinaasappelen."

Wij lezen in „De West” van 14 October: „De ingenieur J. W. Voit, die het terrein der Guyana Goud Placer Maatschappij heeft onderzocht, keert morgen per s.s. Prins der Nederlanden naar Europa terug.

Wij hadden een onderhoud met den heer Voit, die ons machtigde mede te deelen, dat hij met de beste indrukken vertrekt. Nadere bijzonderheden meende hij, zoolang zijn verslag niet is uitgebracht, niet te mogen verschaffen. Het is echter geen geheim meer, dat de heer Voit meent, dat de factoren hier aanwezig zijn voor stichting van een hoogovenbedrijf. Dit is trouwens de eenige vorm waarin de exploitatie van ijzererts in Suriname mogelijk zal zijn, daar de verschepping van het ruwe erts afstuit op overwegende bezwaren.

De heer Voit heeft het voornemen in Nederland een lezing op mijnbouwkundig gebied te houden over Suriname."

4 1/2 pCt. Surinaamsche leening 1915.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat voor aflossing in 1922 van schuldbewijzen, uitgegeven krachtens de Surinaamsche leeningwet 1915, tot een bedrag van nominaal f 113.000, de loting in het openbaar zal plaats hebben op Maandag 21 November 1921, des voormiddags te 10 uur, in het gebouw van het Ministerie van Koloniën te 's-Gravenhage.

Curaçao.

De toekomst.

Men stelle zich aanstonds gerust, wanneer men vreezen mocht, dat wij ons ditmaal met voorspellingen zouden willen gaan bezighouden. Wij zijn te zeer gewoon de meening van anderen in deze rubriek weer te geven, dan dat wij zoo ver zouden kunnen afdwalen. Grelig grijpen we ditmaal de gelegenheid aan, om weer anderer uitspraak vast te leggen, nu ter bevestiging van twee vermoedens, die wij eenigen tijd geleden omtrent de naaste toekomst uitten.

In hoofdzak vinden wij daartoe aanleiding in de installatie-rede van Gouverneur Brantjes. Indertijd hebben wij de veronderstelling geuit, dat onder het nieuwe bewind allereerst de oplossing van staatsrechtelijke vraagstukken op den voorgrond zou komen te staan (K. W. 4 Aug. '21). En nu lezen wij in bovengenoemde rede, dat „de frissche wind, die ons tegenwaait uit het nieuwe grondwetsontwerp..... een waarborg (is) dat het „stuitend” onderscheid dat in 1865 tusschen Curaçao en Suriname gemaakt werd, zal worden opgeheven en dat eene regeling tot stand zal komen, waarbij de rechtmatige aanspraak van de bevolking, met betrekking tot invloed op en aandeel in het bestuur, zullen worden erkend. Zou dit moeten beteekenen, dat Curaçao nu krijgt, wat Suriname 60 jaar geleden reeds ontving in het kiesrecht voor de Koloniale Staten? Het is niet waarschijnlijk, want alleen lof heeft men nu juist niet voor die regeling over. De *Amigoe* (15 Oct.) schijnt er iets meer van te weten als het blad in een „Welkom” aan den nieuwen Gouverneur schrijft over „de stroom des tijds van zelfbestuur en zelfbestemmingsrecht”, waaraan „zowel in Nederland bij de hogere bestuursorganen als in de kolonie bij den Kolonialen Raad, in de Pers en de Publieke Opinie” wordt tegemoet gekomen. Van den Kolonialen Raad gesproken — wij hebben daarover wel woorden gehoord bij de begrotingsdebatten, maar het door den vorigen Gouverneur gevraagde advies laat wel heel lang op zich wachten. Intusschen is eindelijk verschenen het rapport van de commissie-Prakken, dat een gedeelte van deze kwestie eveneens behandelt, zelfs wel wat al te zeer in details afdwaalt, wanneer men zich er

van rekenschap geeft, dat hare taak was, om middeelen aan de hand te doen tot stijving der koloniale kas en verlichting der lasten van het moederland. Maar wij hopen op dit rapport nader terug te komen.

In de tweede plaats wijzen wij op de woorden van de „troonrede”, dat Gouverneur Brantjes hoop, zooveel mogelijk te kunnen voortbouwen op de grondslagen door zijnen ambtsvoorganger gelegd. Wij denken hier aan hetgeen wij 22 September l.l. schreven, dat het waarschijnlijk moest worden geacht, dat met Gouverneur Helfrich een nieuw tijdperk zou zijn ingeluid. Met name is het den nieuwen Gouverneur aanvankelijk voorgekomen, dat in de richting, waarin zijn voorganger de bevordering van den bloei der kolonie en hare economische verheffing zocht, gunstige resultaten bereikbaar zijn.

Wel mag de *Amigoe* schrijven: „Zeer weinige Gouverneurs, die hier kwamen als *homo novus*, als nieuweling onbekend met personen en toestanden, zagen hun bestuurstaak zoo prachtig voorbereid."

Dat beteekent geenszins, dat er geen werk aan den winkel is. Integendeel, het is overstelpend zoo veel als er te doen is. Ginds in de kolonie, en ook hier. Al die staatsrechtelijke kwesties zullen ten slotte toch wel in Nederland *beslist* worden. En het gevaar is zoo groot, meenen wij, dat belangstelling slechts zal te wekken zijn bij weinige Kamerleden. In het voorlaatste nummer van ons blad sprak de „West-Indische commissie” zich ineens zoo positief uit over eene moeilijke zaak. Zou het niet op haren weg liggen ook hierover eens voorlichting te verstrekken?

Apotheken.

Ingediend is een ontwerp, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunde, dat nog al wat verzet ondervonden heeft. Ook in de afdelingen van den Kolonialen Raad. Zoo het voorschrift, dat de eigenlijke apotheek voldoende afgescheiden moet zijn van dat gedeelte van het huis, waar andere zaken verkocht worden. Als men bedenkt, dat in de Curaçoesche „botica” ook verkocht worden sigaren, koekjes, bonbons, limonades, wijnen, enz. en niet weet van eenig redelijk bezwaar hierlegen, dan verstaat, dat de K. R. hierover opmerkt:

„Een dergelijke bepaling moge voor Nederland, waar voor den apotheker kans is om uitsluitend van het apothekers-bedrijf te bestaan, nuttig zijn; voor onze kolonie, waarvoor dit niet kan gelden en waar de apothekers voor hun inrichting niet het Hollandsche voorbeeld, maar meer dat van onze naburen hebben gevolgd, mist deze bepaling practisch elke beteekenis.

Het nut van dat voorschrift zal het publiek ook niet inzien, dat gewend is allerlei in de apotheek te gaan koopen."

Het is te hopen, dat het onlangs vermeld artikel in het *Pharmaceutisch Weekblad* den ontwerper van het voorstel, die ook de militaire apotheker als controleur wil laten optreden, geen parten gespeeld heeft.

Tandartsen.

De Koloniale Raad heeft bezwaar gemaakt tegen de nieuw ontworpen bepaling, dat het tandarts-examen in het Hollandsch moet worden afgenomen.

Bronplein.

Dit mooie plein leent zich bijzonder tot het houden van openbare volksvermaken, als daar zijn wedloop, wielervedstrijd, bloemencorso, lintendansen, steltenloop, schoonrijden op rolschaatsen en dergelijke.

Nu het bestuur der Kolonie de goede zorg voor dit plein op zich heeft genomen, verwachten wij een spoedig herstellen van den kaairand, die leelijk begint af te brokkelen en groote gaten vertoont, waar de zee vrij in-, uit- en doorspoelt. Het vuil wordt in die gaten opgehoopt, wat niet tot sieraad strekt van dezen mooien wandelweg.

En als dan later heel het Plein eens beasfaltteerd kon worden!

(A. d. C.)

Koninklijke West-Indische Maildienst
Amsterdam

Passagiersdienst

naar en van SURINAME en CURAÇAO, Br. Guiana, Trinidad, Venezuela, Columbië, Centraal Amerika, Haiti.

Wed. G. STREITWOLF

Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN

151

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”
Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.
2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag. 188

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
leiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar. 188
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

Bevelen ons beleefd
aan voor levering
van alle soorten
Brandstoffen

N.V. Brandstoffenhandel v.h. F. BREURE & ZON
Telefoon H. 1880 en H. 3331
Waldeck Pyrmontkade 88 - Den Haag

Stookt onze
1^e soort
Turfbriketten

Onze Uitvoer.

In het tweede kwartaal van het loopende jaar droeg de gezamenlijke waarde van onzen uitvoer slechts f 1.520.823, tegen f 4.481.918 in het eerste kwartaal.

(A. d. C.)

Havenbeweging.

Gedurende de maand September vielen niet minder dan 82 stoomschepen onze haven binnen en 99 zeilschepen, te zamen 184 schepen, waarvan 39 van de C. P. M.

Een dubbel record.

(A. d. C.)

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen.

Engeland verstoord over de Parijs-Angora overeenkomst.

De reeds door ons kortelings besproken oneenigheden tusschen Groot-Brittannië en Frankrijk, gerezen ter zaken van het door Franklin Bouillon in Angora afgehandelde ontwerp voor een overeenkomst tusschen Frankrijk en de Kemalistische regering, hebben zich verscherpt. Door de afwezigheid van Briand zal de bespreking tusschen Londen en Parijs wel vertraagd worden, maar naar verzekerd wordt heeft de Fransche regering hare instemming met den inhoud der overeenkomst reeds aan Angora bekend gemaakt en is de Kemalistische regering dientengevolge al tot uitvoering ervan overgegaan. Is dit juist, dan mag men in Londen niet veel hoop koesteren de Franschen op eenig punt van 't ontwerp te zien terugkomen, gelijk van Britsche zijde als een dringende wensch wordt betoogd.

Laat ons de bezwaren van verschillende zijde geopperd hier in herinnering brengen. Daarmede geven wij dan tevens de voornaamste bepalingen van de overeenkomst weer, want op elk dezer bijna is een aanmerking gevonden.

Het verdrag van Sévres was aangegaan met vertegenwoordigers van de Turksche Regeering te Konstantinopel. Het verdrag van Londen was door Bekir Sami bei onderteekend voor de Turksche afvaardiging, die Konstantinopel en Angora heeft te vertegenwoordigen. Voor de overeenkomst van 20 October j.l. is de sultan te Konstantinopel eenvoudig ter zijde gezet, en is Kemal pacha als het officieele hoofd der Turksche politiek beschouwd, en zoodoende door Frankrijk erkend. Afgezien van 't zeer ongewone van deze wijze van handelen, treft zij ook door de verhouding waarin Kemal pacha tot de Sovjetregering staat, terwijl de staatkundige verwikkelingen in 't nabije Oosten er nog maar te meer door verward kunnen worden.

Men meent te weten, dat het verdrag geheime aangelegens heeft, die wel niet om hunne onbeduidendheid aan kennismaking en bespreking onttrokken zullen zijn. Er is al vast een brief van Joessoef Kemal gepubliceerd, die op een verder uitbreiden van de relatien met Frankrijk wijst. Dit alles verontrust Engeland zeer en ook Italië wel wat.

De grenzen van Cilicië zijn duidelijk getrokken; meent Frankrijk hierdoor de noodzakelijkheid van een groote militaire bezetting beperkt te hebben, dan wordt daar tegenover gesteld, vooreerst dat de Kemalisten geenszins te vertrouwen zijn, en voorts dat die begrenzing al dadelijk de noodzakelijkheid niet heeft kunnen voorkomen van een optreden door Generaal Gouraud tegen de Bedoeïnen, ter vrijmaking van Deir el zon, een handelscentrum aan den weg van Aleppo naar Bagdad.

Het valt hierom moeilijk aan een ontruiming van Cilicië te gelooven, tenzij men kans wil loopen er binnenkort noodgedwongen toch weer versterking te moeten heenzenden.

Het gewapend optreden tegen de Bedoeïnen is, beweert men, evenals enige bepalingen van de overeenkomst, gericht tegen Emir Feisal, den door Engeland op den troon geholpen koning van Irak, welken zoowel Frankrijk als Angora noode als gebieder over Mesopotamië zien optreden.

Daarmede gaan twee punten gemeid, van een zeer groote betekenis. Vooreerst de bescherming der Christenen, die en in 't door de Fransche bezetting te verlaten gebied, en in Armenië groot gevaar loopen wanneer Kemal pacha er weer overwegenden invloed krijgt. Van Fransche zijde wordt hiertegen wel aangevoerd, dat „de vrede“ de eenige waarborg biedt om die bedreiging te doen ophouden, maar wie den woelgeest van de Koerden kent, en wie weet hoe licht een aanleidinkje gevonden wordt om onder den schijn van rechtmatigheid, hard tegen de niet-Mohamedanen op te treden, zal aan deze verklaring niet veel betekenis hechten.

Volgens het verdrag van Sévres mag de Turksche gendarmerie 50.000 man bedragen. Over dit aan de Sultansmacht toegedacht politielegertje wordt nu ook van Angora uit bericht. Aan Frankrijk wordt het monopolie toegestaan van de voorziening in de officiersplaatsen. Indien dit zoo voor het geheele gebied mocht worden opgevat, komt de Britsche

politie, die momenteel in Europeesch Turkije den stok voert, in de verdrukking en moreel is de achterstelling van Konstantinopel bij Angora ook in deze aangelegenheid pijnlijk te dragen. Mede schijnt 't uitsluitend recht op de ontginning der petroleumbronnen van Mossoel aan Frankrijk toegekend te zijn. De Br. politiek ten opzichte van Mesopotamië en het koninkrijk Irak speculeerde op dit petroleumveld. Dit punt tast het Britsche eigenbelang gevoelig aan. Fransche bladen steken hierbij den draak met de gevoeligheid van hun allié, die boos is omdat een mededinger hem te slim af is geweest.

In het algemeen beschouwt men het Angora-tractaat als een pijnlijk échec voor de Britsche diplomatie, die en door haar steun aan Griekenland, en door haar beheerschen van den Sultan te Konstantinopel, en door de in 't verdrag van Sévres opgenomen waarborgen niet heeft kunnen voorkomen, dat de Fransche diplomatie in het spel om 't Nabije Oosten de beste kaarten in handen heeft weten te krijgen.

Het eenige waarover allen zich verheugen is dat alle krijgsgevangenen van Angora naar huis zijn teruggekeerd.

Beweert Franklin Bouillon den tekst van alle voorafgaande overeenkomsten niet te buiten gegaan te zijn, Engelsche bladen beschuldigen hem Fransch mandaatgebied aan de Kemalisten overgedragen te hebben. De mandataris heeft echter geen gebiedsrechten, hij treedt op als zaakgelastigde van den Volkenbond en heeft derhalve niets aan een ander weg te geven.

Verzekert Franklin Bouillon Engeland voldoende op de hoogte te hebben gehouden en van die zijde geen bezwaren vernomen te hebben, vóórdat de zaak eigenlijk beklonken was. Van Britsche zijde wordt hiertegenover gesteld, dat de Fransche voorlichting de aandacht juist van den kern der kwestie afgeleid heeft. Ook was lord Curzon den 17en April j.l. in krachtige termen opgekomen tegen ene in Maart opgestelde overeenkomst, die toen door den onwil van Angora te niet gedaan is, doch waarvan gewraakte gedeelten thans toch verwezenlijkt zijn.

Tot de economische voordeelen, aan Frankrijk gegund, behooren ook het condominium op de Bagdadspoor; de toezegging, dat bij alle concessies voor havenwerken, waterwerken, spoorwegen e.d.m. Fransch kapitaal de voorkeur zal genieten, alsmede dat de haven van Mersina aan Frankrijk zal komen. Een en ander moge Engeland verdrieten, maar in dit opzicht schijnt niets gedaan te zijn, dat buiten het geoorloofde valt. 't Geldende Fransch-Engelsch-Italiaansche verdrag toch verbiedt concessies te aanvaarden gelegen in eene aan eene andere mogendheid toegewezen zone. De verkregen concessies liggen niet in eene aan eene andere mogendheid toegewezen zone, verzekert Franklin Bouillon.

De Kemalisten hebben hulp van de Sovjet aangenomen; dit wordt toegegeven, maar als 't tot een vrede komt, zullen zij dien steun niet meer noodig hebben; eensgezind met de Bolsjewiki zijn zij geenszins. In het geloof aan de mogelijkheid van een vrede ligt de kracht en de zwakte van 't Fransche standpunt; met dat geloof kan Frankrijk alles verdedigen, wie 't geloof niet heeft struikelt daarentegen bij elke bepaling. Wie kan 't geloof in gemoede hebben, als 't accoord zelf weer nieuwe redenen tot oneenigheid in zich draagt. In Turkije worden Sultan en Kemal pacha scherp tegenover elkander gesteld; buiten Turkije worden de belanghebbende mogendheden tot vernieuwde animositeit geprikkeld; Arabieren en Turken, mohamedanen en christenen worden aan de oude veeten herinnerd. Reeds een oppervlakkige kijk op hetgeen beproefd wordt om de kwade kansen zoo mogelijk nog te keeren, doet beseffen hoe de verwarring juist dreigt toe te nemen, in stede van hare oplossing meer nabij te komen.

Voor de kwestie der petroleumvelden van Mossoel wordt arbitrage aanbevolen, waar bij aan de Ver. Staten als scheidsrechter gedacht wordt. Deze zijn daarbij zelf geïnteresseerd; doorgaans geldt dit bij arbitrage als een reden tot onthouding, maar in dit geval schijnt men hierover anders te denken.

Van Engelsche zijde gaan stemmen op, om met de bekrachtiging van 't verdrag te wachten, totdat Griekenland en Turkije vrede gesloten zullen hebben. Is 't waar, dat de Fransche regering hare voorloopige instemming reeds aan Angora gemeld heeft, dan zal zij van zoodanig uitstel niet willen hooren; vermoedelijk zal zij dan zeggen: laat, omgekeerd, die vrede zich maar bij ons accoord aanpassen.

Algemeen is men van oordeel, dat 't vredesverdrag van Sévres kraakporelein is geweest en geheele herziening heeft; zouden de andere belanghebbenden deze ter hand willen nemen, om den geheelen toestand opnieuw op te zetten, 't is twijfelachtig of Frankrijk hiervoor te vinden zal zijn, vóórdat het Angora-accoord zal zijn afgehandeld.

Dit alles speelt om en bij 't Nabije Oosten zelf, maar de kwestie is mede reeds aangehaakt aan de Fransch-Engelsche moeilijkheden over de overeenkomst van Wiesbaden. Sir John Bradbury heeft tot de Britsche regering een rapport gericht, waarin bezwaar wordt geopperd tegen de bevoorrechtiging van Frankrijk, ten nadeele van Groot-Brittannië, Italië en België in de verrekening van de oorlogsschade-

Een keurig,
zeer gewild,
tevens praktisch

CADEAU
VOOR DAMES

IS

François Blom's
Moderne Kookkunst

VERZAMELING

VAN

uitgezochte en beproefde Recepten, Opmerkingen over het toedienen der spijzen en wijnen, over het samenstellen van Menu's, opmerkingen over gereedschap, voorraad, enz.

BENEVENS RUIM

100 Afbeeldingen
van Opgemaakte Schotels

EN EEN

ALPHABETISCH REGISTER

BEKROOND MET DE GOUDEN MEDAILLE

op de Voedings-Tentoonstelling te Parijs 1889 en de Kookkunst-Tentoonstellingen te Antwerpen 1889 en 's-Gravenhage 1892 en met het Eere-Diploma op de Tentoonstelling te 's-Gravenhage 1905.

Ingenaaid f 4.25 In linnen stempelhand f 5.50

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij de Uitgeefster de N.V. TEN HAGEN, Den Haag.

Uw Dameskleeding

koopt U het voordeeligst bij de Firma H. GROENENDIJK, Maison de Paris, Piet Heinstraat 98, Den Haag, Telef. 5770.

Wij zijn enorm gesorteerd in Chique modellen Damesmantels, Wandelcostuums, Toiletten, Japonnen, Blouses, Rokken, Jerseys en Jumpers.

Roodschild-Lajolo

voorheen Brussel

thans Javastraat 140.

Alle soorten Bontwerken en Pelterijen.

Indische Gala-Avond

ten bate van de Kunstnijverheid en Huisvlijt der Inboorlingen van Oost- en West-Indië
OP

Vrijdag 25 November ten 8 uur,
in de Groote Zaal van het Kon. Zoöl.
Genootschap

BENOORDENHOUTSCHE WEG.

Javaansche Muziek en Dans

EN

Voordracht bij Licht- en Trilbeelden betreffende Indië's NATUUR- EN KUNST-SCHOON, met welwillende medewerking van den Heer W. MULLENS (Alb. Frères).

Toegangskarten à f 3.—, f 1.50 en f 1.— (vrij van Sted. Belasting) verkrijgbaar bij: „Boeatan”, Heulstraat 19; Firma MEEUWSEN, Bezuidenhout 10; Firma VAN STOCKUM, Gevangenpoort; DE RAAF'S Boekhandel, Fred. Hendriklaan 245 en Kantoor Kon. Zoöl. Gen., waar ook plaatsen te bespreken zijn den 24 en 25 Nov. van 10—3 uur.

Zorg, dat Uw zaak in alle opzichten

een goeden indruk maakt.

Zij maakt geen goeden indruk met slecht of 2de klas drukwerk.

Eerste klas drukwerk tegen concurrerende prijs levert U

N.V. Drukkerij ten Hagen

Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

C. P. A. NICOLAI

DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
hoek Valeriusstraat. 177

Specialiteit in Heeren-Modeartikelen

Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

FAMILIE-BIOSCOOP

Prinssestraat 40 Telefoon H. 7477

Van 18 tot 24 November 1921.

Iederen avond, Maandag-, Dinsdag- en Donderdagmiddag

Personen beneden achttien jaar géén toegang.

Vervolg en slot van onze succesfilm

Dempsey zonder vrees.

OLYMPIA THEATER

Prins Hendrikplein 3 - Tel. M. 814

Elken Vrijdag nieuw afwisselend programma.

Doorlopende Voorstelling,
aanvang 8 uur.

Plaatsbespreking kan per telefoon geschieden.

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155

Filiaal: 'S-GRAVENHAGE
Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: ARNHEM
Eusebiusbl. singel 1a, Tel. 195

vergoedingen. Dit wordt als een tegenzet beschouwd voor het Anatolische verdragontwerp.

Alles samen genomen, is de Fransche politiek de Britsche te glad af geweest en heeft 't minister Curzon aan voorlichting, inzicht en doorzicht ontbroken. Engeland heeft in zijn politiek Athene-Konstantinopel contra Angora op 't verkeerde paard gewed, zooals de Times het typeert. In hoever Frankrijk met 't voorloopig behaalde succes hartgrondig geluk te wenschen is, blijft echter nog een vraag. Zooals men zich zal herinneren was er bij de regeering, vooral in den Senaat, sterk op aangedrongen zich niet verder te verdiepen in de moeilijkheden, verbonden aan de mandaatopdracht: Syrië-Cilicië. Ook was met sandrang gepleit voor beperking van de daaraan verbonden militaire lasten. De weerlegging der regeering kwam vrijwel hierop neer: Wil Frankrijk *la grande nation* zijn, dan moet het den prijs hiervoor over hebben. De woordvoerders in den Senaat hadden hieraan niet toegegeven, la grande nation gaat op de flesch als zij op den huidige weg blijft doordraven, hadden zij geantwoord. Door de regeering was toen 't vooruitzicht geopend op verbetering en bezuiniging en thans wil zij het door Franklin Bouillon behaalde succes als de verwezenlijking hiervan doen beschouwen. Maar in de commissie voor buitenlandsche zaken van de Fransche Kamer is men geenszins louter bewondering voor 't aangeboden ontwerp Anatolisch verdrag, men wil 't niet als een vredesbondschap beschouwen en men vreest er meer illusies en miljoenen aan te moeten offeren, dan er door te kunnen verwezenlijken.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau
(Heulstraat 17, Den Haag).

KLEIN-NOTARISEXAMEN.

De bij het Koninklijk besluit van 12 Februari 1913 no. 130 (Staatsblad no. 54) ingestelde commissie voor het afnemen hier te lande van het zoogenaamd klein-notarisexamen, bedoeld in de artt. 16g tot 16n van het Reglement op het Notarisambt in Nederlandsch-Indië, maakt, ingevolge art. II van genoemd besluit, bekend, dat in de maand December 1921, op nader te bepalen dagen, aan de met verlof hier te lande vertoevende ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur in Nederlandsch-Indië gelegenheid zal worden gegeven tot het afleggen van bovenbedoeld examen, waarvoor een bedrag van f 30 verschuldigd zal zijn.

Zij, die tot dit examen wenschen te worden toegelaten, moeten zich vóór 23 November a.s., met opgave van hun adres, schriftelijk aanmelden bij den secretaris der commissie (mr. P. L. A. Collard, Boschlaan 16, Zeist), onder overlegging van een bewijs van storting of overschrijving tot genoemd bedrag bij den postbèque- en girodienst ten behoeve van de schatkistpostrekening voor de koloniën no. 8583. 's-Gravenhage, 7 November 1921.

Namens de Commissie,
De Voorzitter,
Mr. J. J. HAGEN.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:
WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER
KOLONIËN.

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan mededeeling te doen aan het Informatiebureau der Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag.

H.H. Secretarissen en Penningmeesters der afdelingen worden beleefd uitgenoodigd de wekelijkse mutatie-lijst (pag. 14) steeds te raadplegen.

Ter kennisneming ligt, voor de leden, op de Leeszaal Heulstraat 17 een overdruk uit het Archief voor de Rubbercultuur, Jaargang V, No. 9 (Sept. 1921): Mededeelingen van het Besoekisch Proefstation, rubberserie No. 19. Over den steencellenring in de schors van Hevea (on the stone cell ring in the cortex of Hevea), door Johannes Gandrup, Maq. Scient.

Van de Afdeling Haarlem:

Op Woensdag 23 dezer zal de heer W. A. Uiterwijk in de bovenzaal der Sociëteit „Vereeniging”,

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND”
AMSTERDAM.

PASSAGIERSDIENST

van Amsterdam via Southampton, Genua, Port-Said naar
SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA.

des avonds ten 8 ure, eene LEZING, toegelicht door lichtbeelden, houden.

Onderwerp: Eene reisbeschrijving van Sumatra's Westkust. Toegang vrij voor de leden en hun gezin.

Mutaties van 9 tot 16 Nov. 1921.

Nieuwe Leden.

E. Kepper, Majoor Infanterie, Magelang, f 12.
Dr. C. J. Lumkeman, Dir. Off. v. Gez., Magelang, f 12.
Dr. J. Vermande, Dir. Mil. Apotheker, Magelang, f 12.
J. Horsting, Off. v. Gez., Magelang, f 6.
J. Boes, Off. v. Gez., Magelang, f 6.
L. W. Philipsen, Nijmegen, Volksbelang II, No. 6, f 5.
M. C. van Daalen Wetters, Nijmegen, van Nispenstr. 12, f 5.
H. J. Wijers, Nijmegen, Groesbeekscheweg 2, f 5.
K. Baay, Baarn (afd. Utrecht), Nassaulaan 54, f 5.
H. M. W. Verboom, Onderwijzer N.-I., Dordrecht, Gelde-looze pad 112, f 5.
N. Scheltemer, Vertegenwoordiger Inlichtingen Bureau van den Indischen Dienst, Wapenveld (bij Hattem), f 5.
H. A. Benjamins, Arnhem, Lawick v. Pabststraat 22, f 5.
G. J. de Haas, Amsterdam, van Woustraat 98, p/a. J. Oudkerk, f 5.
H. G. van Viersen, Majoor Art. N.-I. L., Den Haag, Laan van Meerdervoort 157, f 5.
C. C. van Valkenburg, Bussum, Hotel Nieuw-Bussum, f 5.
Joh. H. van Weelde, Bussum, Zwarteweg 45, f 5.
D. Seljée, Directeur „Concordia”, Bussum, f 5.
S. L. F. Catalani, Hoofdcornities P. en T. N.-I., Den Haag, Willem de Zwijgerlaan 36, f 5.
J. A. Spoor, Majoor-Intendant N.-I. L., Den Haag, Perponcherstraat 112, f 5.
G. J. Dijkerman, Burgemeester van Soerabaya, Den Haag, Laan van Meerdervoort 193, f 7.50.

Afschrijven.

Mevr. P. Leijdenroth geb. Juch, Salatiga (Java).
Mr. L. R. Telling, Rotterdam, Leuvehaven 143c.
Prof. Dr. G. A. F. Molengraaf, Delft, Kanaalweg 8.
J. C. V. Meischke, Em. Predikant, Den Haag, Laan van Meerdervoort 75.
A. N. J. Fabius, Bussum, Parklaan 40.

Adresveranderingen.

F. C. de Hosson, Hoofdcornities P. en T., van: Ginneken, Wilhelmijnstraat 3, naar: Weltevreden, Hoofdbureau P. en T., f 5.
Mr. A. J. A. Bake, Voorzitter Landraad, van: Utrecht, Koningslaan 56bis, naar: Solo, f 5.
G. W. A. Lucardie, Cornities P. en T., van: Tandjong-Pinang naar: Djokdja, Ngoepasan 32.
Ch. Th. Weidner, Controleur B. B., van: Panggoeroean naar: Padang-Lawas (Tapanoeli).
A. A. Vermeulen, Hulprediker, van: Oosterend (gem. Hennaard), naar: Poerwakarta (Java), p/a. O. E. v. d. Brug, f 5.
Mr. W. van Loon, Ind. Rechterl. Ambt., van: Halfweg (afd. Haarlem), naar: Weltevreden, Dep. v. Justitie, f 5.
G. J. van Reenen, Controleur opiumregie, van: Makassar naar: Pangkal Pinang (Banka).
Dr. H. H. Breuning, Lector aan de Universiteit, Groningen, van: Heerenweg 17a naar: Rabenhauptstraat 2.
F. C. H. Darlang, Ass.-Resident m. v., van: Weltevreden naar: Laren (N. H.), Huize Stodelkruid, f 5.
O. Horst, Controleur B. B., van: Haarlem, Saenredamstraat 118, naar: Den Haag, Hooikade 57, f 10.
A. P. H. van der Beek, O.-I. Ambt. m. v., Den Haag, van: Statenlaan 36 naar: van Speijkstraat 55.
J. R. Davijt, Onderwijzer, van: Weltevreden, Dep. v. O. en E. naar: Pajacombo (S. W. K.), Hoofdschool.

Contributieverhoogen.

Mevr. D. Stada-t Hull, Nijmegen, van f 2.50 op f 10.
J. J. van Kempe-Valk, Adm. Ambt. B.B., Haarlem, van f 2.50 op f 5.
H. F. F. Lutje, Oud-Luit.-Kol. N.-I. L., Den Haag, van f 2.50 op f 5.
Mr. H. Ligtenberg, Den Haag, van f 1.50 op f 5.
M. Segov, Luitenant-Generaal b.d., Den Haag, van f 1.50 op f 5.
R. W. Kofman, Adm. Ambt. B.B., Gouda, van f 2.50 op f 5.
C. G. Vervloet, van Vollenhovenstraat 33, Rotterdam, van f 2 op f 5.

LENSVELT NICOLA
Den Haag Holland

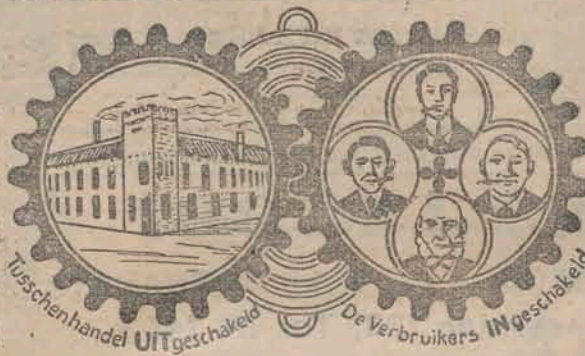
Beschuit en Roggebrood
voor export.

Fa. Wed. H. VAN GEMERT & Zn. - Havana-Sigarenfabrieken - BEST (N.-Br.), Holland

EENIG ADRES VOOR LEVERING VAN SIGAREN RECHTSTREEKS AAN PARTICULIEREN

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen.

Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komt, bedragen voor Holland 25 à 30 %/o. Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rookers in Ned.-Indië, daar niet alleen Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook IMPORTEURS worden uitgeschakeld, indien men

zelf z'n sigaren rechtstreeks gaat importeerden. Door Uwe benoemde sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabriekaat en zijn wij ervan overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden.

Blijvende relaties te winnen is ons doel en garanderen wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventuele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT No. 4, WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

Vereeniging „OOST en WEST”.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstreckende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeren, koffiedrinken en dineeren; logeren f 1.50, noenmaal f 0.75 en diner f 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HIETINK, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
 1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
 2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
- c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkring en Vooruitzichten.
 - No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.) Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
 - No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.) Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - No. XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
- d. Emancipatie-Toespraak door TH. A. C. COMVALIUS. Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.04.
- e. „Ontwaakt”. Ter nagedachtenis aan CORN. W. BLIJP, door TH. A. C. COMVALIUS te Paramaribo. Prijs: f 1.50.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer A. J. GOOSZEN, Solo, residentie Soerakarta, Java.

Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.
Teeken- en Schilderlessen.
Lessen in Moderne Talen.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
Opleiding admisse examens H.B.S. en Gymnasium.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.

Lessen in Machineschrijver en Stenografie.
Dame als Hoofd — of Hulp in de huishouding.
Kinderjuffrouw in Indië.
Indische Massage en Manicure, uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag. Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de Opvoeding van kinderen, omtrent Hotels, Pensions, Inrichting, Medische Hulp, Onderwijs, enz.

Fabriek van INDISCHE UITRUSTINGEN

Eigen Kofferfabriek

G. KERNER & Co.

BATAVIA DEN HAAG SOERABAJA
Stationsweg 78 - Tel. H. 1038

Alle goederen worden onder garantie geleverd. Eventuele vergissingen worden aan onze filialen in Indië kosteloos hersteld.

VLEUGELS, PIANO'S KUNST SPELPIANO'S — ORGELS —

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

COMPLETE MEUBILEERING BEHANGERIJ

Centraal Meubelmagazijn
= „DUINOORD” =

Reinkenstraat 25 DEN HAAG Tel. H. 2624

STOFFEERDERIJ MEUBELMAKERIJ

De Haagsche Broodfabriek.

„Theario”

Fabriek en Kantoor:

Bilderdijkstraat 139

LUXEBROOD- EN BESCHUITFABRIEK

met speciale afdeling

BANKETBAKKERIJ.

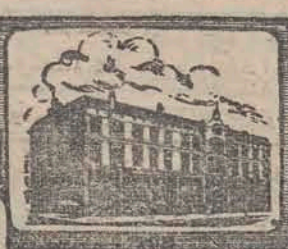
Eigen winkels in alle deelen der stad.

Zij staat sedert 1909 voortdurend onder controle van het Station voor Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

**Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.**

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

**Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.**

L. C. JACOBI
's-GRAVENHAGE SOERABAYA
Regentesselaan 123, Tel. M. 1403

Wendt U voor
**Koop, Huurkoop, Verhuur
Inruilen, Repareeren, Stemmen
Transport**
tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het
meest bekende adres.

Wereldmerk IBACH. GROOTSTE voorraad, BESTE merken.

J. P. C. NICOLAI & ZOON
HOF-KLEEDERMAKERS
Dr. Kuyperstraat 2 Tel. H. 3146
's-GRAVENHAGE
Hof-, Rijks- en Gemeenteveranciers

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.
Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst
tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.
Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”
Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM
**Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa**
Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM-ROTTERDAM.

Zeebaboe's en Jongens
beschikbaar.
Te bevragen in „PERSINGGAHAN”
Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bodiendgen
v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

UITGAVE van de N. V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

DE INDISCHE RIJSTTAFEL.
Recepten van een Indisch Kokki.
BEWERKT VOOR HOLLAND
DOOR
FRANÇOIS BLOM,
Schrijver van „De Moderne Kookkunst”,
4de DRUK.
Prijs: ingenaaid. f 1.00

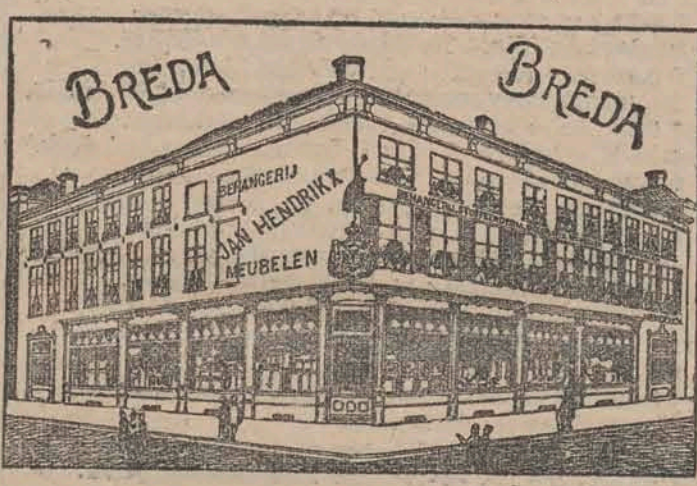
A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Berichten de ontvangst van

Najaars { *Stoffen*
Confectie

Viyella - Flanelen - Kousen

WANNEER GIJ
Dames- of Heeren-Kleding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar
Kleermakerij „UNICUM”
Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947
DEN HAAG
De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

**Naamlooze Venneotschap
Luxe-Auto Verhuuronderneming**
voorheen P. J. JANSEN.
Eenig adres: **Koninginnegracht 1P.**
(over Hoofd-Ingang Dierentuin)
te 's-Gravenhage.
Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852
Auto's voor Trouwgelegenheden
... .. en Maand-Auto's
Dag en Nacht geopend

P. B. VAN MOORSEL & Co
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Toronstraat 5-8 - Telefoon 2898 - Den Haag
Goedkoopst adres voor het meubeleeren en stoffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank
's-Gravenhage - Winnipeg
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage; J. G. COSTER te Winnipeg.

Brengt een bezoek aan „Boeatan”, Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid.